

קדושת ציון

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו ♦ דרישת ציון על טהרת הקודש
מופץ ב-20,000 עותקים בכל ריכוזי היהדות החרדית

תוכן הענינים

ג

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

ב

דעת תורה

הגאון רבי יצחק זילבר

ט

עיקרו של ליל הסדר

הרב אבא שלמה גולדברג

ה

מהותה של יציאת מצרים

הרב מנשה בן-יוסף

טז

דרושה ממלכתיות חרדית!

הרב יהודה אפשטיין

יב

מסירות נפש על כיבוש א"י

בעקבי הצאן

כג

גדר מצות 'לא תחנם'

הרב דוד שניידר

יה

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

כח

ר' שמואל וספר שמואל

הרב מנשה בן-יוסף

כד

שנת ת"ק ושנת ת"ר

הרב חיים פרידמן

יז

היכנונו לוועידה השנתית

של אגודת "קדושת ציון"!

ל

תולדות העליות לא"י

הרב יעקב גלים

גליון לא

חודש ניסן ה'תשע"ח

מפי הגאון הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל

מנהיגם הרוחני של יוצאי ברית המועצות

[מתוך ספרו "להשאיר יהודי" עמ' 10 - 12]

"הרשעה לי, בבקשה, לנסוע לסבא שלי בליטא, לעיר רגובה, פלך פוניבז'. שם משפחתי - שפירא".

"מדוע רוצה אתה לנסוע לליטא, ילד?" שאל המנהל.

ואני עניתי בתום לב, לא מבין לאיזו צריך מכניס אני את עצמי ואת בני משפחתי - אני צריך לנסוע לפלסטינה, אך מכיוון שאסור לצאת לשם מרוסיה, ברצוני לנסוע לליטא, ומשם - לפלסטינה".

"באמת? מעניין מאד, ילד. באיזה בית-ספר אתה לומד? מה שמות אביך ואמך? על חינוך כזה צריך לכלוא אותם בבית סוהר!"

הוא דיבר בקור רוח מקפיא, אך אני הרחתי בחושי את הסכנה. איני זוכר כיצד הצלחתי לברוח משם. רק לאחר שנים רבות התבררה לי הסכנה הגדולה אליה הכנסתי את אבי ואת אמי. רק בנס הם ניצלו ממאסר. וכאן אני מודה באשמה! בן שמונה שנים בלבד הייתי, ילד קטן ותמים. להורי, זכרונם לברכה, לא סיפרתי מעולם על המאורע.

המעשה הראשון העולה במחשבתי בעת שמשחזר אני את תקופת ילדותי - כמטע המיט עלינו אסון. הייתי ילד קטן כששמעתי, כי בין העם היהודי לה' קיימת ברית. הפסוק שבו מתגלה ה' לאברהם באומר - "והקיימתי אני את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריו לדורותם לברית עולם..." הותיר עלי רושם עז. ביקשתי להבין את הדברים, והורי הסבירו לי כי האומה היחידה שלעולם לא תיטוש את האמונה בא' אחד היא האומה היהודית. בהמשך הפסוקים מובטח - "ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגורייך... ארץ כנען לאחוזת עולם". "האם זה אומר, שגם אני אחיה אי-פעם בארץ-ישראל?" שאלתי בלהט. בשנים ההן, שנות ה-20 של המאה העשרים ברוסיה הקומוניסטית, נראה היה הדבר כבלתי מציאותי. ובכל זאת ענו לי הורי מתוך אמונה יוקדת - "כן!"

החלטתי לעשות מעשה. מתוך מחשבה ילדותית הנחתי, כי להורי מן הסתם נימוקים, המעכבים אותם מלעלות לארץ, אך לי אין כל סיבה להתמהמה. שאלתי אנשים ברחוב, היכן שוכן משרד החוץ, פניתי לשם וביקשתי את המנהל. ניגשתי אליו -

יומא טבא לרבנן • בשעתו"מ יוצא לאור הספר הק' ילקוט קרית ארבע

בשבה מועלת מערת המכפלה ועיה"ק הברון טובב"א

שיצא לאור לפני יותר ממאה שנה בהסכמות נלהבות מגדולי ירושלים ויע"א.

ועתה יו"ל בס"ד במהדורה חדשה ומפוארת.

בס"ד בקרוב יהיה ניתן להשיג: **דרושים מפיצים לפרטים בסוף הגליון או לדוא"ל m.daat.torah@gmail.com**

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

התורניים. אמנם ישנם כאלו, המנסים להציג חזון שווא של 'פריחת יהדות ארה"ב', אך דבריהם מזכירים להפליא את אלו המתערגים על החיים באירופה של לפני השואה, כאשר כל היסטוריון מתחיל יודע, שהיהדות הייתה בתהליך של ריסוק מוחלט מבחינה רוחנית עוד טרם ירד הכורת על שמה של אותה יבשת.

בעת הזדמן למערכת תמליל מדבריו של אחד מראשי הישיבות, אשר מכיר היטב את הבחורים המגיעים מארה"ב, שכן רוב ככל תלמידיו נמנים על ציבור בני חו"ל. אותו רב אינו 'חשוד' כלל על 'ציונות', אף לא על דרישת ציון על טהרת הקודש כדרכה של אגודת 'קדושת ציון'. את המצית דבריו סיכם במשפט אחד – 'ה'עידית' של אמריקה כמו ה'זיבורית' של ארץ ישראל". פנינים נוספות מדבריו – "פה בארץ אברכים יושבים ולומדים שנים אחרי החתונה ובארצות הברית אחרי שלש שנים כמעט כולם יוצאים לעבוד, ואז גם לא רואים בכלל שהם היו פעם בני ישיבות בהנהגה ובלבוש... איך הם נראים שם? איך נראות הבנות שם? איך נראות הנשים?...? מה קורה אצלכם שם? רבוננו של עולם, אומר לכם מה שאמר לי היום אחד משם, שהיה אצלי, כולם אחרי 3 שנים הרי הולכים לעבוד. ואיך הם נראים אז? אי אפשר להכיר עליהם שהם היו פעם בני ישיבה". יותר ממה שצוטט כאן יש שם, ויותר ממה שנאמר שם יש במציאות. אולם לא באנו לקנטר, כי אם להתבונן כיצד מביא הקב"ה את עולמו לידי תיקון, היכן הוא מעמיד את עולם התורה על מכונו והיכן הוא מראה לאנשים, כי עליהם לנטוש את הגלות המרה. גם אותם אנשים, אשר מסרבים לקבל את עמדת 'קדושת ציון' בדבר מרכזיות הברית של ה' עם ישראל בחיינו הלאומיים ואשר מסתכלים על כל המציאות דרך המשקפיים של ריבוי הלימוד ושגשוגו של עולם הישיבות – גם

אחת התופעות המופלאות שמתרחשות כאן בשבעים השנים האחרונות היא העברת מרכז הכובד של עולם התורה באופן מובהק חזרה לארץ-ישראל, המקום המיועד לקיום התורה ולימודה. פריחת עולם התורה בארצנו הוא נס בתוך נס, שכן קיבוץ הגלויות שנעשה כאן – עד כמה שהוא ניסי ומגלם את התגשמות חזון הנביאים – בא על-ידי אנשים עם מטרה ברורה להשיב את עם ישראל לארצו, הגם שאין להם מושג במהותו של עם ה' וביעודה של הארץ. אולם הקמת עולם התורה דווקא תחת חסותה של מדינת ישראל, אשר מקימה שאלו החרים את כל צורת החיים היהודית, ובוודאי לא חלמו בחלומותיהם השחורים על פריחת עולם הישיבות דווקא במדינה שהם יקימו – זוהי ההוכחה הגדולה ביותר לכך, שיש כאן כח עליון אדיר המכוון את המאורעות על-אף רצונם של האישים הפועלים. התחושה בעת הקמת המדינה הייתה, שהנה הולך ונמוג לו השבט המשונה הזה של יהודים ישנים שומרי מצוות, שריד ארכאי לגלות החשוכה, כאשר תחתיו קם ה'עבר' הישראלי המחסופס, מעורטל מתורה ויראה. היחס כלפי שומרי המצוות אז היה יחס של זלזול וחמלה, וסיפר בנו של אחד מגיבורי הפלמ"ח, כי אביו לקח אותו לטיול במאה שערים ואמר לו להתבונן היטב ביהודים האלו, משום שכאשר יגדל הם כבר לא ישארו בנוף. אין צורך לומר, כי אותו בן גדל, חזר בתשובה ונהיה לאחד מאותם חרדים, בני העבר...

לצד פריחת עולם התורה בארץ, אנו רואים את דעיכתה של יהדות הגולה, כאשר למרות המאמצים הכספיים האדירים המושקעים בכינון מוסדות של תורה באירופה ובארה"ב, הכל יודעים, כי מי שבאמת רוצה לטעום טעם אמיתי של תורה – עליו לבוא לארץ, אותה הועידה התורה לחיים

האבדה, כאשר תוך ככי ודמע הוא מצליח לקשור את דמותו ואת האובדן הגדול לתאור המובא בספר שמואל אודות חורבן שילה, וממילא קם ונצב לו מבוא לספר שמואל. בכך ממשיכה האגודה בלימוד הסדיר של התנ"ך, וברוך ה' זכינו לשמוע כי רבים הם המשתתפים בתכנית.

הרב אבא שלמה גולדברג עומד אף הוא על עניינו של חג הפסח, ובאמצעות התבוננות בהלכות הוא מוביל אותנו למסקנה, כי עיקרו של ליל הסדר הוא השאיפה לחידוש העבודה ולהשבת השכינה לציון.

הרב אליהו ברים ממשיך להוליך אותנו במסילתו של הרמח"ל ובפיתולי החיים השונים שעומדים בפנינו, כאשר הפעם הוא עומד על הרגש כחלק בלתי נפרד מהאדם ועל האמצעים לשלוט עליו ולנתב אותו למקום הנכון.

הרב דוד שניידר שואל כהלכה ומעמיד אותנו על ההשלכות השונות שיש לאיסור "לא תחנם" בימינו לנוכח המציאות הקיימת בארץ-ישראל.

במדור "דעת תורה" הבאנו סיפור מעניין שסיפר הגאון הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל, מגדולי מוסרי הנפש על קיום המצוות בדורות האחרונים. מסיפור זה ניתן ללמוד כמה יסודי הוא הקשר לארץ ישראל בקרב נאמני התורה בכל הדורות ובכל הגלויות.

במדור "דעת ציון" מאת כותב השורות מובאת דוגמא אחת מגי רבות לחסרון הנובע מהתעלמות ציבור היראים מעצם היותנו אומה, ומאידך מזלזולם של חוגים מסוימים בהלכה המסורה, הגם שהבינו את היעוד הלאומי. הפעם מדובר על תחום הכשרות, וכמו תמיד מתרעה אגודת "קדושת ציון" כנגד הלאומיות הציונית המתכחשת לתורה ומאידך גם כנגד ההתכחשות הקיימת בקרב חלק מציבור החרדים ללאומיות היהודית האמתית.

יהי רצון שנזכה להעמיד אל-נכון את מציאותנו כאומה המשועבדת לבוראה, ובעקבות כך אכן נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, ויעלה דמם על קיר מזבח ה' לרצון לפניו.

פסח כשר ושמה, העורך

הם בעל-כרחם יאלצו להודות, כי מקומו של יהודי ירא ה' הוא רק בארצנו הקדושה. אלו המעמיקים להתבונן ביבנו, כמובן, שכל זה אינו אלא מהלך מלמעלה להביא את כלל ישראל החרדים לה' להכרת מציאותם הלאומית ויעודם כעם ה'.

אף בדורות קודמים לא פסקו ישראל מלשאוף לחונן את עפרה של ירושלים וארץ-ישראל, וכפי שכבר זכינו להתבשם מספרו של הרב יעקב גליס אודות העליות לארץ-ישראל. הפעם הוא מתאר את סוף ימיו של הרמב"ן, וכן את עלייתם של רבי ברוך מוורמייזה ורבי אשתורי הפרחי.

במדור 'בעקבי הצאן' נמשיך להביא מקורות המחייבים מסירות נפש למען ארץ-ישראל, המוכיחים כי הכלל ולפיו פיקוח נפש דוחה את כל התורה חוץ משלוש החמורות - כלל זה אינו תקף כאשר מדובר על מלחמת מצוה.

העליות לארץ קבלו תנופה משמעותית ועומק חדש עם עליית תלמידי הגר"א, ובהשקפה המנחה אותם עוסק כמדי חודש הרב חיים פרידמן. החודש עומד הרב פרידמן על משמעותן של השנים ה'ת"ק וה'ת"ר וכן מה שביניהן, כאשר כל תאריך מקבל משמעות מיוחדת לאור המפתחות המסורים מיד הגר"א לתלמידיו. אחר דברי הרב פרידמן, אי אפשר שלא להתפעם מדברי חז"ל הממשילים את הגאולה לאילת השחר ולאור הזורח בעקבותיה.

חג הפסח הבא עלינו לטובה צופן בחובו הזדמנויות שונות לרענן את יסודות הברית, את הקשר המהותי שבינינו לבין ה' ואת מהותנו הלאומית כאומה היחידה, אשר נוצרה לא מתהליכים חברתיים ותרבותיים טבעיים, כי אם מכח הברית עם בורא עולם. היסוד של יציאת מצרים ולקחתנו להיות עבדים לה' מתלבן היטב לנוכח יחודיות זו, והרב מנשה בן-יוסף, אשר כבר הוחזק כמי שיורד לעומק נבכי אמונת ישראל, מצליח שוב לקחת את אותם מושגים מופלאים ולהתבונן במהותם הפנימית תוך בינה במקראות.

בחודש האחרון אבד עם ה' ואבדה ארץ-ישראל וירושלים את אחד מפארי גידוליה, מן ראש הישיבה הגר"ש אויערבאך זצ"ל, והרב בן-יוסף לא יכול היה להשאר אדיש לנוכח גודל

מהותה של יציאת מצרים

הרב מנשה בן-יוסף

כעסקת קנין עבדים מפרעה, יציאת מצרים מתוארת תמיד בתורה כישועת והצלת ישראל כמו שנאמר (שמות 1) - "ראה ראיתי את עמי עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשו כי ידעתי את מכאביו", וכן נאמר (שמות 1-1) - "לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם ממצרים סבלת מצרים והצאתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים. ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלים וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם ממצרים". ועוד נאמר - "וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה. ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו את עמלנו ואת לחצינו. ויוציאנו ה' ממצרים..." (דברים 10-1).

יתרה מזאת - אילו אכן היתה יציאת מצרים בבחינת לקיחתנו לעבדים, לא היה נכון לתבוע מאיתנו יחס של הכרת הטוב על כך שה' הוציאנו ממצרים, שהרי הלוקח עבד לעובדו אינו יכול לתבוע מן העבד יחס של הכרת הטוב על שהוציאנו מאדונו הקודם, גם לו יצויר במקרה שהיתה העבדות הקודמת קשה יותר מעבדות אדון זה, שהרי הוא לצורך עצמו קנאו, ואילו המקרא כולו מלא בתביעה של יחס הכרת הטוב מישראל לה' על יציאת מצרים, כמו שנאמר - "עמי מה-עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי.

כי העליתך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרון ומרים" (ויקרא 17-1), ונאמר (שמות 16 יב 1) - "ועתה התיצבו ואשפטת אתכם לפני ה' את כל צדקות ה' אשר עשה אתכם ואת אבותיכם,

מקובל לנו מרבותינו, כי יציאת מצרים היא יסוד ושורש התורה, וכל התורה תלויה בה, והנה כל יסוד צריך ללבנו ולצחצחו שיעמוד בבהירות הראויה לו, שכל אי בהירות ביסוד גורמת לאי בהירות בבנין הנוסד עליו, כ"ש מה שהוא יסוד כל התורה שצריך לבררו הדק היטב עד מקום שידינו מגעת, שהרי עליו עומדת כל התורה.

והדברים צריכים להתברר כמובן מתוך המקרא, לראות איך המקרא מעמיד את יציאת מצרים כיסוד לתורה, כיצד מלמד אותנו הקב"ה את ענין יציאת מצרים, ועושה אותו כיסוד לתורתו ולמצוותיו.

והנה תפיסה מפורסמת היא, שהצורה בה התורה מושתתת על יציאת מצרים היא, שה' הוציאנו ממצרים להיות לו לעבדים, וכעבדיו הקנויים לו אנו חייבים בעבודתו שהיא שמירת תורתו ומצוותיו. לפי תפיסה זו, יציאת מצרים היא מעשה הקנין, באמצעותו קנה אותנו ה' לקנין עבדות לו, ומכח זה אנו חייבים בשמירת תורתו ומצוותיו. תפיסה זו מבוססת על המקרא (ויקרא 16 יב) "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם".

עבודת ה' שנובעת מתפיסה כזו היא עבודת ה' הבאה בהרגשה משפטית וכמעט ממונית, אנו קניינו של ה', ורקנין אנו צריכים להיות נאמנים לחיובינו המשפטיים ולעבוד את קוננו, וכמעט ניתן לומר שכעבדים הקנויים לאדוננו, אנו מחויבים לקיים את מצוותיו, שלא נמצא כגזלנים... אולם נראה לעיני כל, כי עבודת ה' הבאה מתפיסה כזו - אין בה לא חן ולא הדר, לא טעם ולא ריח.

אולם המתבונן במקרא יראה, כי תפיסה זו איננה נכונה. יציאת מצרים אינה מתוארת במקרא

יציאת מצרים אינה מתוארת במקרא כעסקת קנין עבדים מפרעה, יציאת מצרים מתוארת תמיד בתורה כישועת והצלת ישראל

מהי אם כן צורת הקשר
בין אלהים לעם? צורת
הקשר היא ממש כקשר
איש ואשה, קשר בו
[כשהוא עומד בצורה
מתוקנת] האיש הוא
הנותן והמשפיע והאשה
היא המקבלת מבעלה

לבקש לקבל אהבה במקום אחר היא בגידה. כך גם כביכול הקשר בין ה' לעמו הוא קשר בו הוא משפיע עלינו, ויסוד התביעה מאתנו הוא לראות בו רוק בו את אלהינו המטיב לנו, ולא לפנות אחרי משאות שוא ומדוחים לבקש טובה מהם^[*], וזהו יסוד איסור עבודה זרה שהוא מרכז התורה, ולכן נמצא פעמים רבות, שהמקרא כורך את עבודת האלילים עם ההשענות על עמים אחרים או על כח עצמנו, כמו שנאמר "אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו" (כמטע יד טז), ועוד כיו"ב, וזה מפני שיסוד שניהם אחד הוא - לחפש ולבקש את הטובה והביטחון לא אצל ה' אלהינו ח"ו.

כְּאִשֶׁר בָּא יַעֲקֹב מִצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל ה' וַיִּשְׁלַח ה' אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וַיִּצְיֵאוּ אֶת אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם וַיִּשְׁבוּם בְּמִקְוֵם הַיָּדָה", ופסוקים כאלו רבים עד מאוד.

גם כל עסקנו בליל פסח הוא עסק של הודאה והלל לה' על שהוציאנו ממצרים, ואנו אומרים "לפיכך אנחנו חייבים

להודות להלל לשבח לפאר לרומם ולהדרר לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלו, הוציאנו מעבודת לחירות מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה ונאמר לפניו הללויה". כל ריבוי והפלטת הודאה זו אין לה מקום אלא אם אכן הוציאנו ה' ממצרים למעננו, למען טובתנו, למען חירותנו, ולא אם הוא קנה אותנו לעבדים, ואגב כך במקרה נושענו מעבודת קשה.

ישנם חיובים נוספים בהם אנו מחויבים כלפי אלהינו, כמו השמיעה בקולו, ההליכה בדרכיו ועשיית הישר בעיניו, אך כולם הם תוצאה מיסוד הקשר הבסיסי, שבו הוא אלהינו המשפיע עלינו, ואנו מקבלי טובתו, וכל המצוות הם הדרכים בהם נכון לנו כמקבלים לעמוד לפני אלהינו גואלנו ומושיענו.

גורם מרכזי בטעות זו עליה עמדנו בהבנת המושג של עבודתנו לה' הוא כנראה מספרם הרב של אותם פסוקים התובעים את קיום המצוות בטענת "אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". ישנה הבנה, ולפיה יחס אלהים לעם הוא יחס של אדון לעבדים, יחס שעיקרו קבלת האדון מן העבד. אולם מי שרגיל במקרא ובאורחותיו יודע כי אין הדבר כך, ויחס אלהים לעם הוא יחס שעיקרו נתינה והשפעה מצד האלהים אל העם, וכמו המקרא הנזכר לעיל - "וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", ורבים כמותו לאין מספר.

לאור זאת, יש לבחון מחדש כיצד זה שיציאת מצרים היא יסוד התורה ויסוד הקשר בינינו לבין ה'. התשובה לכך ניתנת בשלוש בחינות זו על גבי זו.

הבחינה הראשונה היא, שיציאת מצרים היא היתה תחילת הקשר בינינו לבין ה', היא היתה המעשה הגדול והמרכזי בו פעל ה' כלהינו, כגואלינו, כמושיענו, ובה נעשה ה' לאלהינו, בה התחילה מערכת היחס בינינו לבין ה', בה נהיה הוא לנו לאלהים, לגואל, למשפיע, ואנו לו לעם, ועל כן בעקבות יציאת מצרים, בעקבות זאת שה' הוא אלהינו, ראוי לנו לפנות אליו כפנות עם אל אהיו, להכיר בהיותו משפיע עלינו, לשמוע בקולו ולשמור חוקיו ומצוותיו ומשפטיו.

מהי אם כן צורת הקשר בין אלהים לעם? צורת הקשר היא ממש כקשר איש ואשה, קשר בו [כשהוא עומד בצורה מתוקנת] האיש הוא הנותן והמשפיע והאשה היא המקבלת מבעלה. אמנם אין זה קשר חד צדדי, אלא האיש מקבל מן האשה את עצם היחס שהוא אישה והיא אשתו והיא תלויה אך ורק בו, וכל יציאה מרשותו

וזאת הבחינה בה עומדת יציאת מצרים כמעט בכל התורה לאמר, הנה אני ה' אלהיכם אשר

[*] וכמוכן שגם זה אינו מפני צורך ח"ו שיש לה' בכך שנרגיש תלויים בו, כצורך שיש לבני"א בזה, אלא שכך העמיד סדר הנהגתו, וזה מה שהוא טובע מאיתנו.

שנהגה ראה ראינו
ביציאת מצרים כיצד
מיטיב לנו ה' אהינו
בכל עוז אהבתו ועוצם
חיבתו, אם כן ודאי
שהתורה והמצוה אשר
נתן הוא לנו הם ג"כ
טובה עצומה, ומאהבתו
אשר אהב אותנו נתן
לנו את התורה והמצוה
למען ייטב לנו כל הימים

ראה ראינו ביציאת מצרים כיצד מיטיב לנו ה' אהינו בכל עוז אהבתו ועוצם חיבתו, אם כן ודאי שהתורה והמצוה אשר נתן הוא לנו הם ג"כ טובה עצומה, ומאהבתו אשר אהב אותנו נתן לנו את התורה והמצוה למען ייטב לנו כל הימים.

וזוהי תשובת הבן החכם ששואל (דברים 10) - "מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם". ומשיבים לו (שם כח-כט) "עבדים היינו

לפרעה במצרים ויציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ויפתן ה' אותנו ומפתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו. ואותנו הוציא משם למען קביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו". ומכל זה נבין, כמה ה' אהינו אוהב אותנו, וכל רצונו אינו אלא בטובתנו, ומזה נבין כי גם המצוות אשר ציוונו ה' אינן אלא לטובתנו, כמו שממשיך האב בתשובתו לבן החכם - "ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה. וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו כאשר צונו"

ובאמת, שתי אלו הבחינות ביציאת מצרים הן שתי בחינות כלליות בתפיסת כל התורה כולה, שתפיסה אחת היא שהתורה היא מה שאנו כביכול נותנים לה' אהינו, וזו התפיסה היותר רווחת במקרא, ומצד תפיסה זו יציאת מצרים היא סיבת חיובינו, שכיון שה' הוא אהינו המיטיב לנו כ"כ, עלינו להשיב לו כביכול את שמירת התורה, וכ"ש שלא גאלנו אלא למען זה. אמנם ישנה תפיסה עמוקה יותר על כלל התורה, שגם היא מפורשת במקרא רבות, שכל התורה והמצוות הם לטובתנו, ומבחינה זאת יציאת מצרים עומדת כהוכחה לטוב ה' ואהבתו אותנו, שעל כן ודאי גם כל התורה והמצוות הם מטובו ואהבתו.

הוצאתי אתכם ממצרים, אף אתם שמרו והעמידו את מערכת היחס הזאת מצידכם והתנהגו בהתאם לזאת שאני אהיכם.

הבחינה השניה בה עומדת יציאת מצרים כיסוד התורה היא, שה' הוציאנו ממצרים לא רק מפני שהוא אהינו, אלא בשביל להיות לנו לאלהים. משמעות הדבר, שהקב"ה, בהיותו חפץ באותה מערכת יחס עימנו, במסגרתה הוא אהינו ואנו עמו, הוציאנו ממצרים למען הוא יהיה לנו בזאת לאלהים ואנו נהיה לו לעם, ומצד זה התביעה עלינו כפולה ומכופלת - לא רק שלמעשה ה' הוא אהינו, שהרי הוא הוציאנו ממצרים, וא"כ עלינו להתייחס אליו כאל אהינו, אלא שאם אנו מבטלים מצדנו יחס זה הרי אנו בוגדים במטרה למענה נגאלנו וראוי היה לנו להשאר במצרים, שלא על מנת כן גאלנו ה'! משל למה הדבר דומה, לגיבור חיל שהוציא אשה אחת מבית האסורים, למען בזאת תראה היא את אהבתו לה ותהיה אשתו, שאם היא בוגדת בו, הרי בגידתה חמורה שבעתיים, שהרי לא הוציאה מבור כלאה אלא למען קשר זה, וכל מציאותה כבת חורין אינה אלא למען זה.

וזאת היא התשובה הנאמרת לבן הרשע - "אילו היה שם לא היה נגאל" - שלא גאל ה' ממצרים אלא את העושים קרבן פסח אשר באו עימו בברית להיות לו לעם נחלה, ואילו היה שם איזה רשע אשר לא היה רוצה לבוא בברית עם ה' לא היה נגאל, שלא גאלנו ה' כמטיב חינום, אלא כמיטיב שרוצה שיכירו בטובתו ומכח זה יבואו איתו בברית ידידות^[*], ומי שמנצל את טובת המיטיב לטובתו שלו, בלא להכיר בטובת המיטיב כמטרת המיטיב, אינו אלא בוגד שפל.

והבחינה השלישית בהיות יציאת מצרים יסוד התורה היא על דרך ההוכחה, והיינו שהנה

[*] וכבר נתבאר, שודאי ה' מצידו נעלה מזה, ובודאי טובתו היא רק מכח רצון פשוט להיטיב בלא שום צורך לקבל איזה תגמול בתמורה, אלא שלטובתנו בחר בסדר הטבה כזה שאינו סדר של הטבת חינום, אלא הטבה למען נכיר בטובתו ונתנהג בהתאם לכך.

העני, אמנם בטר עניא אזלא עניותא והחובות לא עזבו את העני והלך ומכר שוב את ביתו עבור חובותיו, או אז בא העשיר אל קונה הבית ושטר המקח ביירו ואמר לו – 'בית זה שלי הוא ואין לך רשות לקנותו', שכאשר משתמש האח העני בבעלות על הבית להרע לעצמו, אז מוציא העשיר את שטרו ומשתמש בזכות בעלותו, למנוע מאחיו להרע לעצמו, ע"כ המשל.

והנמשל ברור – ה' גאלנו להיות בני חורין, ואין הוא מעמיד שום תביעה ממונית מצידו כלפינו לאמר 'אתם עבדי ועבדוני כך וכך', שכל הגאולה לא היתה אלא לטובה לנו. אמנם כאשר איש יהודי הולך ומשתמש בחירותו לרעתו ומכר את עצמו לעבד, אז בא ה' גואל ישראל אשר גאלם ממצרים למען לא יהיו עבדים, ואומר לאמוכר – 'אין לך רשות לקנותו', וכמ"ש בתו"כ (כ"ה פ"ט ט"ו) 'כ"י עבדי הם – שטרי קדם עליהם ראשון', נמצא שה' משתמש בשטר שעבודו לא בשביל לשעבדנו, אלא דווקא להעמיד את חירותנו, ואשרינו שזה הוא אהינו אשר גאלנו לטובתנו, ולמרות שיש לו זכות לתבוע אותנו לו לעבדים, אינו בא בתביעה זאת אלינו, ורק להעמיד את חרותנו הוא משתמש בשטר שעבודינו.

והנה היום העלנו ה' מארץ צפון ומכל הארצות, הביאנו אל ארץ קדשו ואל נחלתו, וינחילנו אותה לשבת בה, והנה ישנם אנשים שאינם רואים בזאת סימן גאולה לישראל, אלו הם אותם אשר סבורים שה' גואל את ישראל למען היות לו עבדים, ומכיון שבגאולה זו לא נעשו ישראל לעבדי ה' ורובם עדיין רחוקים מעבודתו, סבורים הם אותם אנשים שלא יתכן שזוהי הגאולה המקווה. אמנם לו חכמו ישכילו זאת, שה' גואל את ישראל רק למען טובתם, אזי יבינו כי גאולה זו משעבוד מלכויות גאלנו ה' למען טובתנו וחרותנו באהבתו אותנו, והעבודה המוטלת עלינו היא להכיר בטובתו והודות לשמו, להוסיף אהבה לו ולעבדו בלבב שלם, ולא ח"ו לכפור בטובתו של מקום, לומר חלילה כי לא ידו עשתה זאת רק יד המקרה והטבע או יד סטרא אחרא בדבר, אין לך בגידה וכפירה בטובה כזו, עלינו להכיר בטובת ה' עלינו בעשותו לנו כל זאת, לדעת כי הוא אהינו, ולהיות לו לעם.

אלא, ששומה עלינו לבאר את המקרא שמפרש "ואומר כי לי בני ישראל עבדים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" (ויקרא כ"ב, י"ב) – הרי כאן מבואר לכאורה במפורש, כי ישנו יחס בו אנו עבדים לה' מכח יציאת מצרים. אמנם המתבונן יראה, שמקרא זה לא נאמר כלל כתביעה לעשיית איזו מצוה, המקרא הזה נאמר כיסוד החיוב להוציא את העבדים לחירות בשנת היובל, וזה מחייב אותנו להוציא את העבדים הנמכרים לנו והנמכרים לנכרים לחירות בשנת היובל, מפני כ"י עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד" (ש"ס צ"ג).

והענין צריך ביאור, אם אכן ישנו יחס כזה, ולפיו ה' קנה אותו לעבדים ממצרים, מדוע זה בכל התורה כולה ה' אינו תובע מאתנו את קיום התורה בטענה כי אנחנו עבדיו, ורק כאן הוא תובע את חירות העבדים העבריים בטענה זו. יתר על כן – אם אכן קיים יחס כזה של עבדות לה' בעקבות יציאת מצרים, כיצד אם כן יש מקום לה' לתבוע מאתנו גם יחס של הכרת הטוב על יציאת מצרים, הרי לכאורה שני מבטים אלו הם שני מבטים סותרים – אם הוציאנו לטובתנו, אין אנו עבדים, ואם הוציאנו לטובתו – אין כאן מקום להכרת הטוב.

משל למה הדבר דומה, לעני אחד שהיו לו חובות רבים, וכרוב יאושו מפני חובותיו הלך ומכר את ביתו והפך לחסר בית, מתגולל ברחוב. היה לו לאותו עני אח עשיר, נכמרו רחמי האח העשיר על אחיו, והלך וגאל את ממכר אחיו והשיב את הבית לאחיו העני, והנה נתן העשיר את הבית לאחיו העני לכל צרכיו ומשאלותיו ואין העשיר תובע שום צד של בעלות על בית אחיו העני, שכל מטרתו בגאולת הבית היתה רק לטובת אחיו

והנה ישנם אנשים שאינם רואים בזאת סימן גאולה לישראל, אלו הם אותם אשר סבורים שה' גואל את ישראל למען היות לו עבדים, ומכיון שבגאולה זו לא נעשו ישראל לעבדי ה' ורובם עדיין רחוקים מעבודתו, סבורים הם אותם אנשים שלא יתכן שזוהי הגאולה המקווה

לשנה הבאה בירושלים הבנויה - עיקרו של ליף הסדר

הרב אבא שלמה גולדברג

**'מהרה יבנה בית
המקדש' איננה סתם
אמירה, אלא היא
כמציאות ריאלי
ונוכחת, שקובעת
הלכות. ולכן הדרגה
הגבוהה יותר של
דרישת ציון, היא
תחושה חזקה
ומציאותית של 'מהרה
יבנה ביהמ"ק'**

כאן היא 'זכר למקדש', ואילו הסיפא היא 'מהרה יבנה בית המקדש', ו'מהרה יבנה בית המקדש' איננה סתם אמירה, אלא היא כמציאות ריאלי ונוכחת, שקובעת הלכות. ולכן הדרגה הגבוהה יותר של דרישת ציון, היא תחושה חזקה ומציאותית של 'מהרה יבנה ביהמ"ק'.

**על-פי זה מובן, שמשום
כך דווקא כאן -
בסוגיה של 'מהרה יבנה
ביהמ"ק' - הגמ' נכנסת**

למשא ומתן של 'איבני אימת', כי ההבנה של 'מהרה יבנה בית המקדש' נותנת נידון שזה עומד לקרות בכל רגע נתון, ולכן יש לחשוש בכל רגע 'שמא יבנה ביהמ"ק', והחשש הזה יחשב חשש ריאלי שיש לחוש לו להלכה. והקשה שם רש"י ו"ל - 'ואי קשיא מדבלילה אינו נבנה... ולא בחמיסר דהוא יו"ט... ה"מ בנין הבנוי בידי אדם אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים', וכן כתבו התוספות ורוב הראשונים. ובמאירי כתב, ו"ל - 'ואעפ"י שאין בנין ביהמ"ק דוחה יו"ט, וכן שאין בנין ביהמ"ק בלילה... חשש לבית דין טועים שתהא חיבת הקודש מביאתו לכך'. והערוך לנו האריך בזה והעלה, שגם בשלב שיבנה בידי אדם, יתכן שיבנו את המזבח וזה כבר יתיר להקריב עומר. וכולם כיוונו לאותו דבר, שבסוגיה של 'מהרה יבנה בית המקדש', האמירה היא שבית המקדש הוא כאן, והוא נוכח. ובשום מצב אנחנו לא מופקעים ממנו, וגם ברגע זה. גם אם נראה לך,

**פסק השו"ע - "אסור לומר על שום בהמה בין
חיה ובין שחוטה - בשר זה לפסח לפי
שנראה שהקדישו מחיים לקרבן פסח" (ב"מ ס"ט
ו"ב) וב"ב שם ס"ב הוסיף: "אפי'... דלא חזי
לפסח ג"כ אסור, דיהשדוהו שהקדישו מחיים
לקנות מדמיו קרבן פסח". מדובר כאן, אפוא, על
אדם [אפילו שאינו בעל השגות מיוחדות], אשר
באמצע הכנותיו לחג הפסח, מדבר על דברים
לפסח. ונראה שהקדישו ויהשדוהו שהקדישו.
והדבר מצריך עיון גדול, מה פתאום שיראה, מי
יחשוד, מי בכלל חושב על זה... אז כתוב כאן
בשו"ע, שמדובר בדבר ריאלי לחלוטין. גם
ליהודים פשוטים, שבאמצע ההכנות לחג הפסח
חושבים על זה, וחיים את זה.**

**משחרב ביהמ"ק התקין ריב"ז, שיהא לולב
ניטל במדינה שבעה זכר למקדש
ושיהא יום הנף כולו אסור (סוכה מט ב). ואומרת
הגמרא - 'מנא לן דעבדינן זכר למקדש. א"ר
יוחנן דאמר קרא - כי אעלה ארוכה לך וממכותיך
ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש
אין לה, דורש אין לה, מכלל דבעיא דרישה.
ושיהא יום הנף. מ"ט מהרה יבנה בית המקדש,
ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח'.
ושואלת הגמ' - 'דאיבני אימת, ומסיקה הגמרא,
דאיבני בלילה אי נמי סמוך לשקיעת החמה.
ושואלים תוס' (ד"כ ופ"ה) תימה, למה כאן הביא
עומר אחרי לולב, ובמנחות במשנה של קרבן
העומר לא הביא לולב, ותיצו הריטב"א והר"ן,
שבסוכה הביאו סיפא משום רישא, אולם רישא
משום סיפא לא. אלא שצריך להבין תשובה זו,
שהרי המשניות אכן מביאות רישא משום סיפא
(עין לדוג' כחצות ע"ג). והביאור בזה כך הוא, שכאן
הסיפא היא דרגה מעל הרישא, ולכן כשמביאים
את הסיפא אין מקום להביא את הרישא.**

נתונים בו, ויקבץ פזורינו ממזרח הארץ וממערבה, ויביאנו אל גבול קודשו, וישכינו בו, כמאמרו (מלכים ב') "כה אמר ה' צבאות הנני מושיע את עמי מארץ מזרח ומארץ מבוא השמש והבאתי אותם ושכנו בתוך ירושלים"... ועיי"ש שכתב השישועה הזאת הכרחית כי שם לא הבטיח לנו אלא שני דברים [דן אנוכי ורכוש גדולי], כבר ראו עינינו את אשר עשה לנו, כל שכן... עתיד לעשות לנו ככל כפלים... ומן הטעם הזה חוזר ומזכיר לנו יציאת מצרים במקומות הרבה בתורה, כדי להזכירנו מה שראינו". נמצא, שהסיבה לכך שהתורה מזכירה לנו פעמים רבות כל-כך את יציאת מצרים, היא להודיענו, שהנני מושיע את עמי מארץ מזרח ושכנו בתוך ירושלים, ויציאת מצרים עצמה נכתבה בתורה ונשנתה בנביאים ומשולשת בכתובים, שהיא להביאך אל הארץ הטובה, ולכן זכירת יציאת מצרים משמעותה היא בעצם להרגיש ש'מהרה יבנה המקדש'...

ישיבה במסוכין, כבני מלכים, בני חורין, האומרים "הללו עבדי ה'" הרי היא כתמונה של מלך ששבו בניו אל שולחן אביהם... וכאילו כבר אין קולו מנהם כיונה, ואומר 'אוי לו לאב' 'אוי להם לבנים', כי כשמבינים את עומק 'אשר גאלנו וגאל את אבותינו והביאנו הלילה הזה לאכול בו', אזי שמחים עמו ומבינים שכן, 'כן ה' אלהינו תביאנו למועדים ולרגלים אחרים שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך'.

הוי אומר, שאין לך שום מסקנה אחרת שיכולה לעלות מתוך ליל הסדר, חוץ מאשר "לשנה הבאה בירושלים".

כי אם 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', אזי ברור שהשתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל!". אף גרעון השופט יצא מנקודת הנחה שאם "ספרו לנו אבותינו לאמור ממצרים אעלנו ה'" (שופטים ו') ו'פסח היה, אמר לו - אמש הקרני אבא את ההלל ושמעתי שהיה אומר בצאת ישראל ממצרים" (ש"י עט), אזי ברור שהתוצאה היא "ואיה כל נפלאותיו" (עט). אם אכן 'אבותינו סיפרו לנו!', אזי בהכרח עולה השאלה - 'ואיה כל נפלאותיו? והתשובה שקיבל מה

שעכשיו זה לא מתאים, טעות בידך, מהרה יבנה בית המקדש נאמר גם בדיוק על הרגע הזה! ושום דבר, ואפילו לא דבר רוחני, אינו יכול לעצור אותו. וכשאתה חי כך, אזי יש חשש סביר לבית-דין טועים, שתהא חיבת הקדש מביאתך לכך. וכשרש"י מביא שביהמ"ק ירד מהשמים, חלילה וחס הוא אינו בא להרחיק אותו ממך, ובוודאי שזה לא אמור ליצור אצלך הרגשה שמדובר במשהו שמונתק מהמציאות שלך. בשום פנים ואופן, הדיבורים של 'פתאום', ו'משמים', לא היו אמורים להביא למקום שביהמ"ק הוא משהו שחלילה אינו פה. ההפך הגמור! 'ביהמ"ק משמים' בא לבטא, שמהרה יבנה ביהמ"ק, בכל זמן נתון זה ריאלי שהוא יבנה, שנאמר הנה זה [הכי פה שיכול להיות - גם 'הנה', וגם 'זה'] עומד אחר כותלנו [נזכיר שם הוא כבר משמע קולות שהוא שם...]. נמצאנו למדים, כי סוגיה זו של הקרבת העומר ביום השני של פסח, עם כל הפירושים שלה, זועקת לנו, ש"א בנה, בנה ביתך בקרוב, במהרה במהרה, בימינו בקרוב".

וכך כתב רבי יחיאל מיכל עפשטיין בעל ערוך השולחן בהגדתו "ליל שימורים", וז"ל: "אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב - הלשונות כפולים... (ויצא את רש"י בסוכה ה"ט) לענ"ד כפי שמתבאר לי מדברי קדושי עליון, שמתחילה יבנה הבית על ידי בני אדם. ואח"כ בהמשך הזמן יתגלה בנין הקדוש משמים בנין של אש... ולכן מבקשים ש'יבנה ביתו בקרוב' - זהו הבית הקודם שבירושלמי, ואח"כ אומר - 'אל בנה אל בנה בנה ביתך בקרוב' - זהו הבנין של אש שאתה בעצמך תבנה אותו, ולכן הלשון 'במהרה' ג"כ כפול כנגד שני הבנינים".

כי זו ההבנה של יציאת מצרים, שאין זה משנה באיזה מצרים אנחנו נמצאים - הוא מושיענו, והוא יושיענו, ומתי תמלוך בציון, בקרוב במהרה בימינו, ומי שסיפר סיפור יציאת מצרים על איזה עם אלמוני ולא עלינו - לא יצא ידי חובתו בפסח. וזה לשונו הזהב של רבנו סעדיה גאון (אמונות השטח מהמלך ח' פרק ב') - "הודיענו ה' יתהדר... שהוא ימלטנו אנו קהל בני ישראל מן המצב הזה שאנו

שתתפשט עד... "פרזות תשב ירושלים"
"ומעולם לא אמר אדם צר לי המקום בירושלים".

כל זה אומר ש"אם אנוכי ה' אלוך המעלך מארץ
מצרים" אז תבין ש"הרחב פיך ואמלאהו".

רבנו של עולם, "ספרו לנו אבותינו לאמור הלא
מצרים העלנו ה'", מנצלים אנו את
ההזדמנות ומרחיבים את פינו וקוראים - "רם הודע
כי לך היום אף לך הלילה, שומרים הפקד לעירך כל
היום וכל הלילה", ואף אתה ה' תענו, ותמלאהו
"בקרב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה"

לשנה הבאה בירושלים הבנויה!

היתה? אכן כן - "נשמדה מדין בצליל שעורי
עומר בפסח".

זה לא רק אנחנו, ה' בעצמו אף הוא טובל מאד
מגזירת הדיור, יש לו שטח בלב ליבה של
ירושלים, המיועד לבנות לו בית בשיטת 'בנה
ביתך', ולדאבון כל לב, יש שם הקפאת בניה
חמורה... "אדון בית כאורח במלון".

היות ויציאה ממצרים היא יציאה ממצרים
וגבולות, לכן משם "תביאמו ותטעמו
בהר נחלתך", שהיא ירושלים, העיר אשר תמיד
מוזכרת כהפך מגבולין - "עתידה ירושלים

מבצע "שרי המאה" של אגודת "קדושת ציון"

התומכים הרבים ברחבי הארץ, בטוחנו, שיהיו
רבים מאד אשר ירצו ליטול חלק במאמץ. שימו
לב - מדובר בדבר שאינו מעל ליכולתו של אדם
רגיל - להפיץ בעשרה בתי-כנסת אחת לחודש.
מי שכמות זו קשה עליו, או שאין כל-כך הרבה
בתי כנסת וישיבות באזור מגוריו, יכול לקחת גם
סכום קטן יותר, ומי שנדבה רוחו ומקום מגוריו
התברך במקומות תפילה רבים - יכול אף לקחת
יותר. כל שצריך לעשות הוא ליצור קשר אתנו,
ולומר באיזה מקום ובאילו בתי כנסת או ישיבות
בכוונתכם לחלק. כמובן, שבישיבות עצמן מוטב
שיהיה רכז מתוך בני הישיבה. אלו אשר עד כה
היו מקבלים כמזיון לחלק ימשיכו לקבל כסדרן.

בשמחה רבה עלינו להודיע, כי גם בחודש
האחרון הצטרפו רבים למבצע ונרתמו למאמץ
החלוקה, דבר שהקל עלינו עד מאד ואפשר הפצה
איכותית יותר. אנו זקוקים עדיין לאנשים נוספים
בערים השונות, וביתר שאת - לבחורים בישיבות
הקדושות, אשר יפיצו בקרב חבריהם ובאזורים
הסמוכים לישיבה.

על-מנת להרשם למבצע ובכל ענייני ההפצה
ניתן להתקשר למספר 052-7137627 או לשלוח
הודעה בכתובת המייל - hagai3297@gmail.com

בברכה ובתודה, מחלקת ההפצה,
אגודת "קדושת ציון"

קוראים יקרים! כבר למעלה משנתיים
שאגודת "קדושת ציון" עושה כמיטב יכולתה
להביא את המסר שכה יקר לכולנו לידיעתו של
כלל הציבור. הדבר דורש מאתנו מאמץ רב, ממון
רב וסיעתא דשמיא גדולה. כידוע לכל, ישנה
גם תופעה בשולי המחנה, של כאלו אשר אין
ביכולתם להתמודד ברמה התורנית וההלכתית
ועל-כן הם עושים ככל יכולתם להעלים את
העלונים מבתי הכנסת והישיבות. תופעה זו
מחייבת אותנו לפעול ביתר חכמה במערך
ההפצה על-מנת לסכל את מזימתם של אלו. אחר
שנסינו שיטות שונות לחלוקה, אשר היו כרוכות
בהשקעה רבה, הן פיזית והן ממונית, הגענו
למסקנה, ולפיה הדרך הטובה ביותר להפצת
העלון היא כאשר אתם - הקוראים הנאמנים
והמאמינים בדרכו של העלון - תטלו חלק ממשי
בהפצת העלון. כך, כנראה, רצונו של בורא עולם,
שמלאכה נכבדה זו תוטל על כלל הציבור ולא
על-ידי איש מקצוע זה או אחר. במסגרת זו,
בכוונתנו למנות "שרי מאה" - אנשים האחראים
על הפצת מאה עלונים בעשרה בתי כנסת
בממוצע. כל שר מאה יקבל מידינו את העלונים
לביתו, והוא יהיה האחראי להפצתו באזור מגוריו
בצורה הטובה והיעילה ביותר לפי הבנתו והכרתו
את המקום בו הוא מחלק. אחר שזוכינו להכיר את

מסירות נפש על כיבוש ארץ ישראל

[חלק שני]

[א.ה.] כיוצא בזה כתב בספר "שמרו משפט", להג"ר עקיבא יוסף שלזינגר תלמיד הכתב סופר, שעשו לו צרות גדולות בהיותו בארץ ישראל, ואמו ביקשה ממנו שיחזור לגדולתו להיות רב בהונגריה, והוא ענה לה: **"טוב למות בירושלים מלמלוד במצרים"**. ועיין לעיל מטבע לשון דומה מהפסוק בתהלים פ"ד. וכן להלן מרמ"ד וואלי, ומה"שער החצר".

ובשיטת הגר"א - עיין במאמרו של הרב חיים פרידמן (גליון 26 עמוד י"ד) "מגמת תלמידי הגר"א בעלייתם לאר"י" (וכן בגליון 25 - "צפוקי האלף") - מקורות לכך שתלמידי הגר"א מסרו נפשם באש ובמים על כיבוש ארץ ישראל].

"אור החיים"

"סיכנתי עצמי סכנות גדולות - לעולות לארץ ישראל"

[ח.] בהקדמה לספר "אור החיים" כתב: **"סיכנתי עצמי סכנות גדולות דרך מדבר באתי בו... לעלות דרך כאן לארץ חפצתי"**.

רמ"ד וואלי

שיותר טוב למות בארץ ישראל - מלחיות בשאר ארצות

[ט.] כתב רבי משה דוד וואלי (מולדס 3, יח - עמוד 77): **"בד"ה עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ... כי היו יודעים שיותר טוב למות בארץ ישראל מלחיות בשאר ארצות, שכן כבוד הוא אומר: כי טוב חסדך מחיים, וחסד השם מתפשט בארץ ישראל תמיד בלי מונע, מה שאין כן בשאר הארצות שיש כמה קליפות המבדילות, והחסד גרוע וחסר מפני התגברות המונע"**.

תקציר: בחודש שעבר הגשנו לפני קהל הקודש את החלק הראשון של המאמר בענין מסירות נפש על כיבוש ארץ ישראל. וכמו שכתב המנחת חינוך (מאור חכם - הריגת שבעה עממין):

"נהי דכל המצות נדחים מפני הסכנה, מ"מ מצוה זו להתורה ציותה ללחום עמהם, וידוע להתורה לא תסמוך דיניה על הנס כמבואר ברמב"ן, ובדרך העולם נהרגים משני הצדדים בעת מלחמה, א"כ חזינו להתורה גזרה ללחום עמהם אף דהוא סכנה. א"כ דחויי סכנה במקום הזה, ומצוה להרוג אותו אף שישתכן".

וכן כתב להלן (מאור חכם - מחיים עמלק).

ובמאמרינו אנו מביאים בס"ד למעלה מעשרים מקורות מדברי חז"ל ומדברי רבותינו שפיקוח נפש נדחה מפני מצות מלחמת כיבוש ארץ ישראל. וכן מובאים כאן מקורות ולפיהם טובה וכדאית היא השיבה בארץ ישראל גם אם היא מקרבת את המיתה, כי היא מביאה את החיים העליונים האמיתיים. וק"ו שארץ ישראל היא "ארץ החיים" גם החיים הגשמיים, ועליה נאמר "למען ירבו ימיכם" (צרכות ח,ה). והיום ארץ ישראל נמצאת במקום הרביעי בעולם - **ביחס לכך שתושביה זוכים לאריכות ימים**. ואם מודדים את היהודים שבא"י כנפרד מהערכים [שעדיין הם בא"י לצערינו] - יתכן שאנחנו במקום הראשון].

וכעת נגיש את החלק השני של המאמר:

הגר"א ותלמידיו

"יותר טוב בור מסוכן בא"י - ממלכות בארץ העמים"

[ז.] כתב הגר"א ("חומש הגר"א" בראשית ג, טו): **"שיותר טוב בור [להיות מושלך בכור מסוכן, כיוסף בשעתו] בארץ ישראל - ממלכות בארץ העמים"**.

ה"חסד לאברהם"

**אותם שלא חשו לסכנות עבור א"י - זכו
ג"ע העליון ללמוד תורה מהקב"ה**

[יא] בספר "חסד לאברהם" (מעין שלשי, נכר כ3):
"וכאשר יראו אותן האנשים [בני קיבוץ גליות
שיבואו לא"י לאחר ביאת המשיח] כאשר אחיהם
[שהיו כבר בא"י קודם ביאת המשיח] נעשו בריות
חדשות ופורחים באויר ללכת לדור בגן עדן
[התחתון, כי ארץ ישראל תיהפך לגן עדן התחתון]
ללמוד תורה מפי הקב"ה, אז יקבצו יחד בני קיבוץ
גליות ויקחו דאגה בלבם ויהיה להם דאבון נפש
ויתרעמו אז על מלך המשיח, ויאמרו הלא אנחנו
עם בני ישראל כמוהם, ומאין זו להיותם הם רוחניות
בגוף ובנפש משא"כ אנחנו, ולמה נגרע?"

וישיב להם מלך המשיח, הלא כבר נודע
ומפורסם מדותיו של הקב"ה שהם הכל
מדה כנגד מדה, אותן שהיו בחרו"ל ואחר יגיעות
רבות השתדלו לבוא לארץ ישראל כדי לזכות אל
נפש טהורה, ולא חשו לגופם ולממונם ובאו בים
וביבשה ולא חשו להיות נטבעים בים או להיות
נגזל ביבשה ולהיותם שבויים ביד אדונים קשים,
ובעבור עיקר רוחם ונשמתם עשו זאת, ע"כ חזרו
להיות רוחניים מדה כנגד מדה, אבל אתם שהיה
בידכם לבא לארץ ישראל כמוהם, ואתם נתרשלתם
בעבור חמדת הממון, וחששתם לאיבוד גופכם
ומאודיכם ומהם עשיתם עיקר ורוחכם ונפשותיכם
עשיתם טפל, לכן נשאתם אתם ג"כ גשמיים
מרוחכם וכו', אבל אותן שלא חשו לגופם
ולממונם כנזכר רק חשו לרוחם ולנפשם בלבד,
עושה עמהם השי"ת כמה טובות לעשותם בריה
חדשה כנזכר ולהוליך אותם אל הג"ע התחתון..."

החיד"א - ה"שדי חמד"

**יושבי א"י בסכנת נפשות כשבוים
הלקוחים למות**

[יא] "שדי חמד" (מערכת דויט, מערכת ארץ ישראל, אות ד' -
הלך ד', דף תרפ"ח): כתב בשם הגאון חיד"א כמה
טעמים לכן שראוי להחזיק בעניי ארץ ישראל
יותר מעניי חו"ל, ונביא אחד הטעמים, וזה לשונו:

"ועוד, דאיכא פדיון שבויים יושבי הארץ נתונים
נתונים בידי אדונים קשים גוי עז פנים
בשב"ט עברתו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים
כידוע, וכל כי האי גוונא אפילו הרב ב"ח יודה
דקדים לעניי העיר להציל לקוחים למות, וכל
השומע פורס ובוכה צ"ר אל משמעתו".

א"כ רואים, שתמיד ישיבתם של ישראל בארץ
ישראל היתה סכנת מות, וכלשונו על
יושבי ארץ ישראל - "להציל לקוחים למות",
ואעפ"כ ישבו בה, וזה אומר שמצוה למסור נפש
על ישיבת ארץ ישראל. (עיין לעיל בדברי המכילתא
"לאוהבי - אלו שהן יושבין בארץ ישראל,
ונתנית נפשם על ישיבתה").

ה"שער החצר"

"כי יותר טוב המיתה בא"י - מהחיים בחו"ל"

[יב] בספר "שער החצר" (לכ"ר דוד בן שמעון ז"ל. בסיומן
תקפ"ה) עה"פ "הוא ינהגנו על מות", "... וכיון
שהוא מקום קדוש - יש לנו להתפלל כי הוא
ינהגנו וינהיגנו שם, אף על פי שנדע שנמות
בהליכתנו שם, כי יותר טוב המיתה בא"י מהחיים
בחו"ל... שהמיתה בארץ ישראל חשובה מהחיים
בחו"ל..." עיי"ש.

מהרי"ט דיסקין ותלמידיו

**"נזכור נא את אבותינו הקדושים - אשר
חרפו נפשם למות, ושפכו דמם כמים"**

[יג] "עד מתי תחבקו חיק נכריה? ארצכם
החמודה מדבר, עריכם הקדושות שממה
ואין איש שם על לב ואין מכל חולה על זה?...
נזכור נא את אבותינו הקדושים אשר חרפו
נפשם למות על מרומי שדה, ושפכו דמם כמים
בעד עמינו ובעד ערי אלקינו, ועתה אשר כיבוש
ארצינו בידינו, לא בחיל ולא בכוח לא בחרב ולא
בחנית, כי אם ברוח נדיבה, ולא שינדב כל אחד
את נפשו, כי אם מעט מזער מהונו ורכושו, כל זה
לפניכם ואתם מחשים, ותקפצו את ידיכם, רב
העון וגדול הפשע עד אין חקר.

...הביטו והתבוננו על כל העמים שוכני תבל עד
כמה גדלה אהבתם לארץ מולדתם,

התשובות, ח"ג עמוד ס - סג): "וגם החכמים לאחר התלמוד... לא חדלו לדרוש לה ולהשתדל לעלות אליה תמיד, וכמה קדושי עליון שמסרו נפשם עליה, כמו שמסופר על ריה"ל בעל הכוזרי.

ובימי חכמי צרפת רבותינו בעלי התוספות ז"ל, והרמב"ן ז"ל שהיה בימיהם נתעוררה תנועה חזקה ועצומה בקרב ראשי אחינו בני ישראל, ועדת חכמים רבים ונכבדים התנדבו לעלות לארץ הקודש ויכוננו שם ישיבות מפארות, המה עוררו את ארצנו לתחיה וינערו שממותה מעליה, ומני אז ינהרו אליה בכל דור ודור חכמים ושלמים צדיקים וחסידים לחונן עפרה ולקבוע בה מקומם, ואף כי בימים ההם כל הדרכים היו בחזקת סכנה, ופקידי הארץ משלו בעריצות ושרירות לב והיו נתונים לשמה ומשיסה וחיהם היו תלויים להם מנגד..."

הגרי"מ טוקצ'ינסקי

"ובמסירות נפש ממש -

עלו העולים הראשונים לא"י"

[יז] ב"ספר ארץ ישראל להגרי"מ טוקצ'ינסקי (ח"א פרק כז סעיף ח): "ובמסירות נפש ממש עלו העולים הראשונים לא"י להתישב באחד מארבע העירות "צפת טבריא ירושלים וחברון".

שיהיה, די ומספיק להיות אוכדים את הארץ, מתנתה אינה ניתנת כי אם ביסורין, כי אם במסירת נפש, כי אם בכל נפשך", ולא כי תמאס אותה, ומזה כל הגלויות עד עת הקץ, עד וכפר אדמתו עמו. ועיין רמב"ן כאן (במדבר פרק יד פסוק ה).

הגאון ר' אליהו אהרן מי"י קובסקי

"במה אדע כי אירשנה?"

- בזכות "קרבנות של נפשות!"

[טז] בספר "דבר אליהו" (להג"ר חליבו חסן מלינקובסקי ז"ל, תלמוד מקורב להג"ר רבי חיים סלוצ'ניצקי ז"ל). - ח"ב, פרשת שלח, עמ' רכז): "ועל מצות "כיבוש ארץ ישראל" מידי האומות ע"י ישראל... שהחיוב עליה הוא עד כדי מסירת נפש עליה - אמר אברהם ה' אלהים במה אדע כי אירשנה, וא"ל... בזכות הקרבנות... אם ידעו בניך להעריך את יקרת רכישת הארץ, וידעו להביא "קרבנות" בשביל ארצם זו... וכשהשעה צריכה לכך גם קרבנות של נפשות, בזכות זו יכבשו הארץ וגם יתקיימו בה".

ה"אור גדול" ממינסק

"במה קדושי עליון שמסרו נפשם עליה -

וחייהם היו תלויים להם מנגד"

[יז] כתב הג"ר ירוחם יהודה ליב פרלמאן ז"ל, בעל ה"אור גדול" ממינסק (ח"א ישראל ספרות

חומת בת ציון הורידה בנחל דמעה

יחד עם כל בית ישראל, מבנה אגודת "קדושת ציון" את פטירתו של גאון ישראל, פאר הדור והדרו

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אייער באך זצ"ל

אשר זכה ללמוד ללמוד ולעשות ולהעמיד תלמידים הרבה וכל רב לא אניס ליה, היה דבוק בבוראו ובתורתו בנגלה ובנסתר, היה תלמיד מובהק לרבנו הגר"א בכל הליכותיו ופעל רבות למען עם ישראל וארצו, חיזק את ההתיישבות היהודית בכל מרחבי ארצנו ופעל למען ביצור חומות הדת בארצנו הקדושה

נשגב בזאת את תנחומינו לאחיו, לתלמידיו ולכל בית ישראל, ויהי רצון שכמהרה יקיצו ישיני אדמת עפר ובלע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים אבי"ר.
מערכת "קדושת ציון"

דרושה ממלכתיות חרדית!

הרב יהודה אפשטיין

ידאג שזוה יהיה רשום בטאבו של מדינת ישראל, לא בכד"ץ. לא משום שהוא חושב שאלו צדיקים יותר, אלא פשוט משום שהוא רוצה להיות בטוח, וגוף גדול וחזק יכול להבטיח דברים כאלו. גם בכשרות אמור היה להיות המצב דומה. הסיבה לכך שאיננו סומכים על הכשר הרבנות נעוצה בעובדה, ולפיה המדינה מחייבת את הרבנות לתת הכשר על-סמך כל דעת יחיד בפוסקים או כל סברה מפוקפקת, ואינה מותירה את שיקול הדעת של הפסק בידי גדולי התורה.

וכאן שוב נחלק הציבור החרדי מזה הדתי-לאומי. אנחנו החרדים מבינים, בצדק, שההלכה היא מעל הכל, ואם המדינה אינה מאפשרת לקיים גוף כשרות ממלכתי שיהיה כפוף אך ורק להלכה כפי שהיא נקבעת על-ידי גדולי ישראל – אזי אין בררה ויש להקים גופי כשרות פרטיים. בעלי האידיאל הדתי-לאומי, לעומת זאת, מוכנים להגמיש את ההלכה, ובלבד שיתקיים עקרון הממלכתיות. מכיון שהם מבינים שאנחנו אומה, הם אינם יכולים לסבול לראות כיצד אנשים נמנעים מלאכול זה אצל זה, גם כאשר שניהם יראי שמים. הציבור החרדי, לעומת זאת, טיפח לעצמו נוהג, ולפיו זה נורמלי ומקובל, שחתן אינו אוכל אצל חמיי, אחים נמנעים מלאכול זה אצל זה, וכאשר יש צורך – מביאים מנות נפרדות. זכור לי לפני שנים, שאמר לי תלמיד חכם מובהק, שהוא אינו מבין את ההלכה המובאת במסכת דמאי (פרק ד' משנה ב'), ולפיה מותר לאכול אצל עם הארץ שבת ראשונה מפני השלום. מה הבעיה לומר לו שאני לא אוכל אצלו? אם מישוהו יאמר לי שהוא לא אוכל אצלי, אני לא איעלב כלל, בסך-הכל ישאר לי יותר אוכל... אותו תלמיד חכם פשוט לא תפס, שכאשר אומה שלמה עומדת בפני ה', הצורה הראויה היא ש"כל ישראל חברים". וזה לא

בלבתי ברחוב לפני מספר ימים צדה את עיני מודעה מעניינת. המודעה קראה לחיזוק גוף הכשרות של הרבנות הראשית לישראל, והיא בשרה על כך שברחבי הארץ יתנו דרשות של רבנים שונים אודות חשיבותה של הרבנות וההכשר הניתן על-ידיה. כצפוי, כל הרבנים החתומים נמנו על הציבור הדתי-לאומי, ואף רב חרדי לא היה חתום על המודעה. התחושה הראשונית למראה זה היתה הבנה – הציבור שלנו הרי לא סומך על הרבנות, מכניסים שם כל מיני קולות, עד שאפילו חלק מהרבנים המעניקים את ההכשר לעולם לא יכניסו את אותו מאכל לפיהם, ולא פלא, אפוא, שרבנים דתיים-לאומיים, הידועים בפשרנותם בתחומים שונים – רק הם יתמכו ויגבו את הרבנות הראשית.

זו הייתה תחושתי הראשונית, ומכיון שאין כאן שום חידוש מרעיש, כמעט ונתתי לנושא לחלוף ממוחי. אולם לרגע נעצרת וחשבתי – כיצד באמת צריכה להיראות מערכת הכשרות במדינה יהודית? כיצד אנו אמורים להיראות כעם שמקפיד על חוקי התורה, ובתוכם איסורי מאכלות? האם זו הצורה המתוקנת, שאנחנו מחנכים את ילדינו שאסור לאכול שום דבר חוץ ממספר הכשרים עליהם אנו סומכים? האם כך צריכה להיראות החברה היהודית בארץ ה' או שמא יש כאן איזושהי נקודה, בה שוב אלצה אותנו המציאות העקומה לאמץ נורמות מסוימות שלא היינו רוצים בהן מלכתחילה?

מהי בעצם הבעיה במערכת כשרות ממלכתית? מדוע אסור לאכול מאכל בהכשר רבנות? לכאורה זה אמור היה להיות ההכשר הטוב ביותר. כאשר אדם קונה מזגן, הוא תמיד יעדיף תו תקן של מדינת ישראל מאשר של איזה גוף מקומי חסר כח. כאשר אדם קונה דירה, הוא

**נראה, כי שוב נפלנו
בבור שהטמין לנו
השלטון החילוני
וגרורותיו הדתיים. שוב
הם לקחו לעצמם את
הנושא הלאומי והותירו
אותנו עם קהילות
מפורדות ועם יהדות של
יחידים - ההפך ממטרת
העובר את בוראו**

מאוחד של כלל יראי ה' ?
נראה, כי שוב נפלנו בבור
שהטמין לנו השלטון
החילוני וגרורותיו
הדתיים. שוב הם לקחו
לעצמם את הנושא
הלאומי והותירו אותנו
עם קהילות מפורדות ועם
יהדות של יחידים - ההפך
ממטרת התורה, שנהיה
עם העובר את בוראו.

אני קורא לכל מי
שיכול לפעול בענין,
שיתקן את המעוות, ויפעל
למען הקמת גוף כשרות
אחד לכלל יראי ה'. ואף
מי שאינו יכול - שיתחיל לשנות את צורת חשיבתו.
לא עוד יחידים מפורדים, לא עוד קהילות נבדלות,
הגיע הזמן שנהיה עם ה' !

שלמעשה הוא לא צדק, באמת מה אפשר לעשות
כאשר השלטון החילוני כופה עלינו לעבור עבירות
אם רצוננו להשתייך לאותה "כשרות ממלכתית" ?
אבל האם משמעות הדבר, שעלינו להשלים עם
המצב ולקיים קהילות נפרדות ומחולקות? האם
כך צריך להיראות עם ה' ?

שוב חזינו במצב, בו הלאומיות הציονית,
ואף זו הציוני-דתית, מצליחה להרחיק אותנו
מהלאומיות היהודית השורשית. אם הם הקימו
גוף ממלכתי ארצי בשם הרבנות הראשית, אזי
אנחנו בתגובה מקימים עשרה בד"צים מתחרים.
מדוע שלא נקים אנחנו גוף כשרות אחד מוסמך
על הכל, שיחמיר ככל השיטות, ושיאפשר לכל
יהודי ירא שמים שסומך עליו לאכול אצל חברו?
[את שאלת הקטניות בפסח נניח בצד לעת עתה, אני מדבר
על שאר ימות השנה]. מדוע שלא נעמיד מול הרבנות
הכפופה לשלטון החילוני רבנות אמתית שאינה
כפופה אליו? מדוע שנהיה עדרים עדרים
במקום שיכולנו להעמיד גוף

חברים יקרים!

היכוננו לוועידה השנתית של אגודת "קדושת ציון"!

אחר ההצלחה הגדולה של הוועידה בשנה שעברה, נתכנס שוב ביתר שאת
וביתר עוז ונביע את עמדת היהדות הנאמנה ביחס לנושאים שעל סדר היום
הציבורי ללא מורא וללא משוא פנים.

מי שהופתע מהמספר הגדול של אלו שהגיעו בשנה שעברה יופתע עוד
יותר בשנה הזאת, כאשר נראה לעין כל, כי אגודת "קדושת ציון" מייצגת
רבים וטובים מקרב קהל יראי ה'.

פרטים מלאים בעזר ה' יפורסמו בעלון הבא - אל תחמיצו!

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק ח]

"כן. אבל לא ממש הצלחתי. המעשים שלי פחות או יותר דומים מיום ליום, אני לא רואה משהו שעליו אני יכול לנסות להתעכב... בפעם הקודמת אמרת שיש לך איזו עצה, האם היא יכולה להועיל לזה?"

"נראה לי שכן, אבל לזה יש צורך בהקדמה ארוכה... זהו נושא חשוב אך די מורכב, ואין לי קשר ישיר לעבודה. אך אעפ"כ נראה לי שכדאי להיכנס אליו. נגע בו דרך כלל, ותדע שיותר ממה שאמרתי לפניך יש בו."

"רגש או שכר"

"נשמע מעניין... מהו הנושא הזה?"

"הרגש. נראה לי שיש בהבנת העניין הזה איזה שהוא ערכוב. הבה ואנסה לבאר אותו בעזרה, על פי ענ"ד. כדרכנו נתחיל כך. כשאתה אומר 'רגש', למשל בשאלתך על העבודה ב'רגש' או בשכל, למה כוונתך?"

"רגש... האם כשאני מרגיש שדבר מסוים הוא טוב האם זה אומר שהוא אכן טוב... לדוגמה, אם אני מרגיש שאני יותר קרוב לה' כשאני עושה דבר מסוים, למשל שומע איזה ניגון, האם זה אומר שאני באמת מתקרב או שלא..."

"ומה זה 'שכל'?"

"לעשות מה שכתוב בהלכה, בלי קשר למה שאני מרגיש, אם זה טוב או לא. רוצה או לא. פשוט לעשות!"

"לפי מה שאני שומע, יש כאן שני עניינים שאינם מקבילים. אם לעבוד לפי השכל פירושו לעשות מה שצריך בלי להתייחס למה שאני רוצה - אזי עבודה לפי הרגש אמורה להיות לעשות

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסכה סקלו מאבן הרימו גם על העמים".
(שפיטרו ס 30)

"שבעה שמות יש לו לציצה"ר... ישעיהו קראו מכשוש, שנאמר (ס"ז): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשוש מדרך עמי', יחזקאל קראו אבן... (סוכה נג)."

"שלום בן-ציון!"

"שלום ר' אליהו."

"נו, במה נעסוק היום?"

"אה... במהלך של העבודה אנחנו אוחזים בשלב של החיפוש מה הן ה'מידות' שלנו, ויש עוד אי אלו עניינים בהבנה של הנפש שאני רוצה עוד להבין. אך קודם כל אני רוצה לומר לך, שהביאור שלך למושג 'מידות' הוא הסבר נפלא, שנתן לי בהירות רבה בנושא, ובמיוחד ביכולת שלי לחבר את מה שכתוב בספרים אל המציאות שלי."

"נפלא. בה. אולי נסכם קודם את מה שדיברנו כבר, כדי ליצור רצף בדברים. דיברנו על כך שהאדם מורכב מגוף ונשמה. הנפש, שהיא המערכת המופקדת על קיום הגוף, מזהה כ'טוב' את מה שנותן לגוף נעימות, ועלינו ללמד אותה בנחת, שהטוב האמיתי הוא הדבקות בה', כדי שנבחר בטוב ללא קושי. בשיחה הקודמת ביארנו בעזרה על פי מה מזהה הנפש מה טוב לאדם ומה לא, ואמרנו שזה מה שנקרא 'מידות'. על מנת לתקן את המעשים יש לדעת מה ה'מידה', דהיינו הרישום שבנפש, העומדת מאחוריהם, ואז לעבוד על-מנת לתקן אותה. כמו שהזכרת, הדרך לזהות מה הן המידות שלנו, היא לשים לב מדוע אנחנו עושים את מה שאנו עושים, וכך אנו למדים מה הן ניסית לעשות כך?"

**ה'רגש', או ליתר דיוק
'מערכת הרגשות' - זהו
כינוי למערכת של
כוחות שה' יצר בנפש,
המשמשות כ'התראות'
ו'איתותים', על מנת
לשמור על האיזון בנפש
ואף על מצבו של הגוף**

לנפש, ותפקידן לשמור
את מצבה באיזון."

"לפי מה שאתה אומר,
הרגשות אמורות להזהיר
ו'להרתיע' את האדם כדי
לשמור על נפשו. אבל
הרי ישנם גם רגשות
חיוביים כמו שמחה,
אהבה או ביטחון!"

"נכון מאוד. כשם
שגם לגוף יש התראות

חיוביות, כמו שובע ורעננות. כמו שהנפש
מודיעה מה לא רצוי לה או לגוף, היא מודיעה
גם מה טוב ורצוי להם, כדי שהאדם ידאג לספק
אותם, למען השמירה על עצמם."

"אה, יפה. לפי זה הרגשות הן דבר די אנוכי...
אבל רגע, יש גם רגשות שדווקא גורמות לאדם
לצאת מעצמו למען אחרים! כמו רחמים, וחמלה."

"יפה מאוד. זהו אכן רגש שמקורו ב'מידה'
טובה! למען קיום ותיקון העולם, טבע הקב"ה
בנפש האדם 'מידות' טובות שבאופן טבעי
תגורמנה לאדם להטיב! כאשר אדם רואה מישהו
חסר ישע - מתעורר בו הרגש שיגרום לו להושיע
אותו! הכוח הזה בעיקרו מיועד לגרום לאדם
לדאוג לצאצאיו עד שיהיו מסוגלים להסתדר
בעצמם, על מנת לקיים את המין האנושי."

"רגע, איך עברת מ'רגש' ל'מידה'?"

"כמו שלמדנו בשיחה הקודמת, הצורה שבה
האדם מפרש את מה שלפניו היא על פי מה
ש'ישום' אצלו בנפש. הרישום הזה, כך הסברנו,
קרוי 'מידה'. על פי ה'מידה' הנפש מפרשת את
המציאות, וממילא מגיבה בהתאם. לכן, לדוגמה,
במצב שהנפש מפרשת כמסוכן, ע"פ הרישומים
הקיימים אצלה, היא תעורר את רגש הפחד,
אפילו שאלביא דאמת אין סכנה כלל! וכך גם
הרחמים הוא רגש שבא בעקבות 'רישום' שיש
לעזור לחסר ישע!"

"כלומר הרגש איננו משקף בהכרח את
המציאות האמיתית!"

מה שאני רוצה בלי קשר למה שאני צריך... ואם
עבודה לפי הרגש פירושה שדבר שאני מרגיש
שהוא טוב הוא אכן באמת טוב - הרי שעבודה
לפי השכל משמעה שהטוב נקבע לפי מה שנכון.
אך לפי זה, מדוע יהיה חסרון אם אני גם מרגיש
שהדבר הנכון הוא טוב... אתה מבין אותי?"

"לא יודע... כלבלת אותי..."

"האמת שהיית מבלבל מעיקרא, אני רק
הצגתי לפניך את הבלבול שלך..."

"אנסה שוב. עבודה לפי הרגש זה שאני עושה
מה שאני מרגיש שאני הנהנה ממנו, ועבודה לפי
השכל זה שאני עושה מה שצריך."

"לפי דבריך אלה, רגש הוא יצר הרע בעצמו,
ועבודה על פי הרגש היא כלל לא עבודת ה', אלא
הליכה אחר התאוה..."

"טוב נו, בוא נשמע."

"בעז"ה. נתחיל מההתחלה, ונשתדל לעשות
סדר במושגים."

רגש = התראה

הזכרנו כבר, שתפקידה של הנפש לשמור
על חיי האדם ובריאותו, ובכוחה לזהות סכנות
אפשריות הבאות על האדם ולהתריע מפניהן.
כדוגמה, במצב שיחסר לגוף אוכל - תתריע
הנפש על ידי הרגשה גופנית של רעב, וכן
במצב של מחסור בנוזלים - בצמא, או במחסור
במנוחה - בעייפות. כשם שהנפש מעוררת את
ההתראות הללו להודיע על מצבו של הגוף, כך
ישנן 'התראות' לגבי מצבה של הנפש. ה'רגש', או
ליתר דיוק 'מערכת הרגשות' - זהו כינוי למערכת
של כוחות שה' יצר בנפש, המשמשות כ'התראות'
ו'איתותים', על מנת לשמור על האיזון בנפש ואף
על מצבו של הגוף. כך, במצב שהנפש מזהה סכנה
- יתעורר רגש של פחד, במצב שהנפש מזהה דבר
מאוס שיכול לגרום לגוף להתלכלך - יתעורר רגש
של 'גועל', וכן הלאה. בדרך כלל הרגש דוחף את
האדם למעשה מסוים, על מנת לשנות את המצב
הלא רצוי שזיהתה הנפש, כמו לברוח בשעת
פחד, וכדומה. כללו של דבר, הרגשות שייכות

המידות, לפי האופי ולפי מה שעבר עלינו בחיים וכו', ואם כן וודאי שאין בסמכותו לקבוע מה נכון ומה לא! מה נכון ומה לא נקבע אך ורק ע"פ השכל, על פי החכמה והתורה! מנגד, גם מה שהצגת כ'עבודה לפי השכל', כהתעלמות גמורה מההתראות של הנפש – גם הוא דבר שאינו נכון. מלבד הנוק האמור, ומלבד מה שכבר הזכרנו, שדברים שנושאים רק בשכל אינם משנים את האדם ואינם מזככים אותו, גם היכולת להתקדם כך מוגבלת מאוד. "מדוע?"

–"בספרים מתואר ש"הרוח על הנפש – כאדם הרוכב על הסוס". (ראה אצל שנינו א ב והמקורות שם). מהמשל הזה יש הרבה מה ללמוד. א. הרוכב הוא זה שקובע לאן ללכת. אם הסוס ילך לאן שהרצונות שלו מושכות אותו – הוא וגם הרוכב יינזקו. ב. על הרוכב מוטל לשים לב לצרכי הסוס. אם יתעלם מההתראות של הסוס לגבי צרכיו – הסוס יינזק. מאידך, לא כל מה שרוצה הסוס יחליט הרוכב שאכן נצרך, לעתים יתעלם הרוכב מצרכי הסוס לפי המשימה העומדת לפניו. ג. קצב ההתקדמות של פרש על סוס גדול פי כמה וכמה מאדם ההולך רגלי..."

"במשל זה מובן. אבל בנמשל איני מבין, מדוע הנפש יותר מובילה מהשכל? גם, מה זה 'רוח'?"

–"בנפש נמצאים כל הכוחות! המאויים, החשק, הנטיות והמשיכות! וכמו שדיברנו בשיחה הקודמת על הקנאה והתאוה, שהן המידות הנמצאות בנפש! עם כל העוצמה שלהן! והרוח [מה שנקרא ה'מודע'] הוא עיקר האדם. הוא הכוח האמצעי שבין הנפש לנשמה, והוא המכוון. זו גם תשובה לשאלתך בשיחה הקודמת, מי הוא הבוחר בין השכל והחומר. זוהי הרוח. וזו גם הסיבה שבגינה האדם מוגדר כ'מדבר', כי כוח הדיבור מקומו ברוח – 'לרוח ממללא'."

ע"פ זה מובן גם מדוע לא מצוי בחז"ל או בספרי הקדמונים עניין של 'תיקון הרגשות', אלא תיקון ה'מידות'. כי הרגש הוא רק הסימן. אין סיבה ואין תועלת להעלים את הרגש עצמו. לדוגמה, התורה מצוה "לא תשנא את אחיך

–"נכון מאוד! אולם הרגש אכן משקף, ובמדויק, את מה שהנפש רואה כמציאות. וכך הוא מגלה לנו מה הן המידות שלנו. אם אני שם לב לכך שאני מרגיש פחד במקום שהשכל מבין שאין כל סכנה, אני יכול להסיק מזה שיש בי 'מידה' – רישום נפשי' שקלט שיש לפני דבר מסוכן לגוף או מאיים לנפש. ואם אתבונן לעומק במצב שבו התעורר הפחד – אוכל בס"ד ללמוד מה הנפש שלי מזהה כמסוכן לגוף או כמאיים עליה! וכך בשאר המידות. אם הרגשתי שמחה במצב מסוים – אוכל לדעת שהנפש זיהתה במצב הזה דבר שהיא רואה כטוב עבורה. וכן להיפך, אם הרגשתי עצב במצב מסוים – אוכל לדעת שהנפש זיהתה במצב זה דבר שמהווה בעיניה חיסרון."

"אבל זה לא באמת!"

–"מה זאת אומרת?"

"אם זה לא באמת מסוכן וכדומה, למה בכלל להתייחס לזה?"

–"ראשית, זה לא כל כך פשוט לא להתייחס. וכי אתה מסוגל ללכת במקום שאתה מרגיש בו פחד אם השכל מורה שאין בו כל סכנה? מלבד זאת, כמו שהזכרנו בעבר, יש סכנה בהתעלמות ממה שהנפש מזהה כלא טוב לה. חוסר התייחסות כזה עלול להזיק! הרי הרגש הוא התראה, ומהתראות אסור להתעלם... ואתה אמנם צודק שישנם מקרים בהם אין להתייחס לרגש, כמו "לא תגורר מפני איש" או "לא תשא פני דל". אז, אף שהרגש מורה שהדל הוא הקרבן, אסור לקבל זאת כאמת, אלא יש לבדוק את המציאות האמיתית. אבל אני רואה שאנחנו נכנסים לפרטים. בוא נשוב לכלל הפרטים יבוארו ממילא."

פרש או רגלי

נחזור לשאלה בה פתחת. אחר שהגדרנו את הרגש כסימן של הנפש למידה שיש בה, ברור ומוכן שהמושג 'עבודת ה' לפי הרגש' אינו קיים במציאות. לקבוע על פי מה שאני מרגיש מהו הטוב ומה לא, מה מקרב לה' ומה לא – זהו רדאי חוכא ואטלולא! הרי הרגש מתעורר לפי

אם אנחנו מרגישים שמחה במצוות, זאת אומרת שהנפש שלנו מזוהה את המצוות כדבר שטוב לה. וכן להיפך, רגש של צער על מצבו העגום של עם ה' ושל רצונו ה' בעולם, מלמד שאכפת לנפש שלנו מה' ומעמו

בעולם, מלמד שאכפת לנפש שלנו מה' ומעמו. אך זהו אינו הרגש עצמו אלא כסימן. הרגש עצמו יכול לסייע לנו לשנות את המידות. נרחיב בזה עוד בעתיד בעז"ה. מכיוון שהרגש הוא התראה, אם הוא עוצמתי, הוא מכניס את הנפש ל'מצב חירום' ומפנה את כל הכוחות שלה למעשה אליו היא מכוונת. ומכיוון שהנפש יתור עוצמתית מה'רוח', היא עלולה גם להשפיע

על השכל לראות את המציאות דרך המצב הנפשי. זה מה שאמרו חז"ל - "אל תרצה את חברך בשעת כעסו ואל תנחמונו בשעה שמתו מוטל לפנינו". בשעה שהרגש עוצמתי, הוא תופס את כל התמונה ואינו מאפשר לשכל לראות את המציאות האמיתית, ולכן אין טעם לנסות לפייס ולהתנצל או לנחם ולהראות את התמונה השלמה. וכך גם ברגש חיובי - "באהבתה תשגה תמיד". 'האהבה מקלקלת את השורה', כי בשעה שהרגש חזק, קשה לראות דבר אחר מלבד מה שהנפש רוצה.

"נו, ואיך זה עוזר לנו?"

"ברמה המיידית - רגש חזק גורם למעשה חזק. לדוגמה, ע"י העצמת רגש האהבה, אפשר להגיע לעוצמות עצומות ואדירות של עשיה, עד כדי מסירות נפש ממש! וברמה הלא מיידית - מכיוון שהרגש נותן תמונה עוצמתית של מה שהנפש רואה כמציאות, נוצר רישום חזק בנפש, והנפש מתחילה לראות את המציאות אחרת! וזה במילים אחרות יצירת מידה! מאידך זהו גם סיכון שקיים בהגברתה של רגש, שהוא עלול לקבע בנפש מציאות מעוותת, וליצור מידה לא מתוקנת."

"מה הכוונה 'להגביר רגש'?"

"כמו שאפשר להעלים רגש ע"י הסתת הדעת וכדומה, כך אפשר להגביר את הרגש ע"י התבוננות בדבר שיצר אותה או ע"י הגברה

בלבדך". אם אדם מרגיש שנאה לאיש מישראל, לא נכון יהיה לעבוד להעלים את הרגש. העבודה צריכה להיות על השנאה עצמה! או ככעס. אין מטרה שלא להרגיש את רגש הכעס, החימה, אלא שבאמת לא יהיה כעס! שלא יהיה רישום בנפש שמעלה את הרגש של הכעס."

"מעניין... אז מה עושים כאשר המידה עדיין לא מתוקנת, ואכן עולה רגש לא נעים, של כעס או עצב וכ'?"

אל תכבה את האזעקה!

"הדרך הטבעית של הנפש להעביר את הרגש הקשה, הוא ע"י מעשה ש'פותר' את הבעיה עליה התריע הרגש. זהו ההסבר ל'משבר כלים בחמתו', שעושה נחת רוח ליצרו, ומשכך את הכעס. ישנה דרך של העלמה של הרגש ע"י 'גערה' בנפש, שאסור לכעוס... אך זו לא תשכך את הרגש אלא רק תעלים אותו, וכנ"ל. הדרך הנכונה היא לקבל את הרגש, כלומר לשים לב אליו. ע"פ מה שהגדרנו את הרגש כהתראה, נוכל להבין איך הדרך הזו אכן מרגיעה את הנפש. הרי הסיבה לכך שהתעורר הרגש, היא שהנפש חשה במצב שדורש תשומת לב של האדם. אם האדם דוחה את ההתראה - הנפש תמשיך להתרות, ואולי אף תגביר את עוצמת ההתראה. אך אם הנפש 'תקבל הודעה' שההתראה התקבלה והיא תטופל - היא תוכל לחזור לשלוותה. אם זה נראה לך מגוחך, תוכל לראות זאת בהתראות של הגוף. זהו העיקרון שקראו לו חז"ל 'פת בסלו'. הנפש מתרה על חוסר במזון, אך אם האדם יודע שהוא יכול לאכול, הוא 'מעביר הודעה' לנפש שאין מה לדאוג, והרעב הופך לנסבל."

"יפה... אז מה המקום של הרגש עצמו בעבודת ה'?"

"הרגש עצמו? כוונתך מלבד היותו סימן. הרגש כסימן, מראה לנו היכן אנו עומדים בפנימיות שלנו. אם אנחנו מרגישים שמחה במצוות, זאת אומרת שהנפש שלנו מזוהה את המצוות כדבר שטוב לה. וכן להיפך, רגש של צער על מצבו העגום של עם ה' ושל רצונו ה'

למידה, אלא בעבודה על המידה עצמה. ז- הדרך ליישב את הנפש במצב של רגש חזק הוא על ידי מעשה, וכן על ידי שימת לב לרגש וקבלה שלו. ח- התעלמות מרגש כמוה ככיבוי נורת ביקורת. הדחקה עקבית של הרגשות עלולה לגרום לנפש 'לפחד' לעורר רגשות, והאדם עלול להיות מנותק חלילה ממערכת ההתראות שלו אודות מצבו הפנימי! ט- רגש חזק גורם לפעולה חזקה. י- הרגש משנה את ההסתכלות על המציאות, לכן אין מקום לשכנוע שכלי. יא- רגש חזק חורט רישומים בנפש ויוצר מידות, לטוב ולרע.

זה נראה לי די לעכשיו, תמשיך לשים לב למעשיך, לשאול את עצמך מה גורם לך לעשות מה שאתה עושה, וכן, וזו העצה שאמרת לך שיש לי, שים לב מתי מתעורר בך רגש כלשהו, בין נעים ובין שאינו. הוא מלמד אותך יותר מכל על תבנית הנפש שלך ועל המידות שבה.

"טוב, יישר כח. אמשיך להשתדל בעז"ה. סיימנו בזה את העיסוק בנפש?"

"סיימנו את ההקדמות הנחוצות לענייננו. יש לך איזו שאלה?"

"כן, אבל אשמור אותה לשיחה הבאה..."

"בסדר גמור. שיהיה פסח של גאולה, ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים עם כל ישראל."

"אמן."

כללית של כוחות הנפש ע"י מעשים שזו תכונתם, כגון מה שהזכרת - ניגונים וכדומה, שמעוררים את הנפש וממילא מגבירים את עוצמת הרגשות." "טוב, הארכנו הרבה. לא הכל ברור לי לחלוטין ואני עדיין מרגיש מבולבל."

"אתה רק מרגיש מבולבל או שאתה באמת מבולבל... אתה צודק. זהו נושא רחב, ולמען שלימות העניין הזכרתי גם דברים שאין כאן מקומם, אך העיקר שהבנת את הכלל, ונוכל להשתמש בו בהמשך."

כדי לעשות לפחות קצת סדר, אסכם הכל בקצרה. מה שאמרנו הוא: הכלל: הרגשות הן התראות של הנפש להודיע על צרכיה. נגזר מזה: א- הרגש הוא סימן למידות. ב- הרגש אינו משקף את המציאות האמיתית אלא את הפרשנות האישית, ולכן הוא משתנה בעוצמתו ובהופעתו מאיש לאיש. ג- ממילא אין להסיק ממנו מה נכון ומה לא, ובוודאי לא להחליט ערכים על פיו. לכן, מה שיעשה האדם אינו אמור להיות תלוי במה שהוא מרגיש כטוב. ד- אין לדחות רגש בטענה שהוא לא נכון, כגון 'אין כאן דבר מסוכן, אתה לא אמור לפחד'. אם רגש הפחד מופיע - על-כרחך, שהנפש חשה באיום. ה- עוצמת הרגש משתנה לפי חומרת המציאות שהנפש ראתה. וכן, ניתן להגביר את הרגש ולעמעם אותו. ו- בעבודת המידות אין טעם בהעלמת הרגש השייך

זיכוי הרבים

ניתן לתרום לאגודת "קדושת ציון"

גם באמצעות

077-3180775 @ yyy7@neto.bezeqint.net

079-5383396

20,000 עותקים!

העלון "קדושת ציון" מופץ בס"ד בכל ריכוזי היהדות החרדית בארץ וכן במקומות המרכזיים בארה"ב ב"20,000 עותקים.

לפרסומות נא ליצור קשר במייל
yyy7@neto.bezeqint.net

בענין גדר מצות 'לא תחנם'

הרב דוד שניידר

חוקי המדינה, והשליטה שיש למדינה שם אינה, אלא כדי לדאוג לאזרחים הערבים לתשתיות, לחינוך ולסדר, נמצא שאין למדינה שליטה אמיתית שם, וא"כ יש לדון אם יש בזה איסור לא 'תחנם'.

החלק השלישי זה קרקעות פתוחים או מבני ציבור השייכים למדינה, שעליהם לכאורה חל איסור להעבירם לרשות גויים, אלא שיש לדון על גופה של המדינה, שמא אין היא נחשבת כמדינה יהודית, שהרי זוהי מדינה דמוקרטית, ומשמעות הדבר היא שהאזרחים שולטים, וחלק מאזרחי המדינה הם גויים - ערבים וכדו', ולגוי הערבי יש במדינה הזאת אותם זכויות כמו שיש ליהודי, ואם יהיה רוב ערבי במדינה הממשלה תהיה ערבית, נמצא שהמדינה הזאת איננה יהודית בעצם, אלא היא מדינת כלל אזרחיה, אלא שכעת רוב אזרחיה יהודים, כך י"ל, או שמא כיון שרוב האזרחים הם יהודים המדינה נחשבת למדינה יהודית, ולא רק זו, אלא שהממשלה מגדירה את עצמה הממשלה היהודית.

הקוראים היקרים מוזמנים לשלוח את תשובתם למערכת העלון במייל yyy7@neto.bezeqint.net או למספר הפקס 077-3180775.

אסור למכור לגויים בתים ושדות בארץ ישראל, שנאמר "לא תחנם", ודרשו חז"ל (פ"ו כ.) לא תתן להם חניה בקרקע (פ"ו כה. ש"ט י"ד ק"ח ט).

והנה יש לדון האם יש איסור למדינה להעביר שטחים לרשות גויים (כגון לתת לערבים שטחים תמורת [אין שלום] מצד איסור 'לא תחנם'. ודאי הדברים פשוטים, שאין לתת לערבים שום חלקת קרקע מצד כמה וכמה טעמים, אבל הנידון שלנו הוא רק מצד האיסור של 'לא תחנם' - האם עוברים בזה או לא.

ולענ"ד נידון זה מתחלק לג': החלק הראשון זה בתים וקרקעות פרטיים השייכים ליהודים, שבהם פשיטא שיש איסור להעביר אותם לרשות גויים.

החלק השני זה בתים פרטיים ששייכים לערבים, שבהם יש לדון אם יש איסור להעביר את השליטה הריבונית לרשות הערבים, כגון להעביר כפר ערבי שבשליטת מדינת ישראל, לשליטת הערבים, האם יש בזה איסור לא תחנם כיון שנותן להם את השליטה, או שמא יש לומר, כי מכיון שהבתים כבר שייכים לגויים ואין למדינה זכות להפקיע מהם את הבעלות על הבתים שלהם לפי

Dear Jews! This unique pamphlet is being distributed all over the Charedi cities and neighborhoods in Israel. We have no governmental aid, as is obvious, and we depend solely on members of the public whom understand the importance of spreading our ideas. Due to the fact that many people all over the country and the Jewish world are waiting to read our message each month, and due to the fact that some noisy haters of us would do anything to prevent us from spreading our ideas, it is of utmost importance that our supporters all over the land help distributing the pamphlet in a professional manner and as much as possible. Car owners are specially called upon to help us with distributing. A professional distributor can work for us in Lakewood, New Jersey, but the costs are already very high. We also want to start distributing a pamphlet in English. We would be very grateful for any contribution and, as said above, for any help in distributing. You can be in touch with us in order to contribute, to take part in distributing or for any questions you may have. Just leave a message at 052-7195368 or better still, send an e-mail to yyy7@neto.bezeqint.net

שנת ת"ק - "סוף האתחלתא - גאולה בכח", שנת ת"ר - "אתחלתא עצמה - גאולה בפועל"

הרב חיים פרידמן [מאמר יח]

רבנו הגר"א וברכתו הקדושה בסעד"ש צריכים אנו ללמוד ולהבין את כל דרכי העקבות דמשיחא ואת אופני המעשים אשר לפנינו ביעודו והוראותיו של רבנו הגר"א שזכה להיות נהורא דמשיח בן יוסף, לקבוצ גליות ולגלות רמזי התורה בעקבתא דמשיחא שלכך נחית משמיא...

והיינו, שבשנת ת"ק עדיין לא באו אל הארץ בפועל, אלא עיקר "ההלכתי הגאולה" היו - שבשנת ת"ק יעקב אבינו לימד את משיח בן יוסף [הגר"א] את הידיעות הנצרכות בשביל הגאולה, ואח"כ הגר"א לימד לתלמידיו את דרכי הגאולה, והכינים וזירזם לעלות. א"כ כל זה הכנה "בכח" - לעיקר האתחלתא דגאולה שתתחיל אח"כ "בפועל". שתלמידי הגר"א עלו לארץ ישראל מכוחו. וכדלהלן.

[ב] שנת ת"ר - "אתחלתא עצמה" - גאולה בפועל.

משנת ת"ר ואילך התחילו בהתמדה ובהתגברות עליות תלמידי הגר"א בפועל לארץ ישראל - אשר מכח זה נתייסד מצב הגאולה, שכיום רוב עם ישראל נמצאים בארץ ישראל [ויכולם כבר יכולים לעלות], וכמשי"כ בספר "חזון ציון" (חלק "מוסדי ארץ" עמוד י"ד): "כל מה שאני מתעמק בתולדות חיינו כדורות האחרונים, אני מגיע לכלל מסקנא: שעלייתם של אנשי "חזון ציון" משקלוב לארץ ישראל בשנת תקס"ט בראשות תלמידי הגר"א - היא הגורם הראשון ליצירת מדינת ישראל". (עיי"ש בכרתיב. וראה מה שביארנו בגליון 22 עמוד כ"ג). כי הגיעה עת לחננה, הנקראת - קול הת"ר, אשר עליה אמרו בוזה"ק (ויי"א, קח, ב):

במאמר הקודם נתבאר מהספה"ק "קול התור" [וכן נתבאר בדברי ה"אור החיים" על התורה (ויקרא ו, ג; במדבר כד, ח; כו, כג)], **שעיקר ה"אתחלתא דגאולה" - התחילה בשנת ת"ק לאלף השישי**, ולזכרון הדברים נחזור שוב על תמצית הענין:

ששת אלפי שנות הבריאה, הם כנגד ששת ימי בראשית, וכל אלף שנה - ת"ק (500) שנים ראשונות שלו הם כנגד י"ב שעות הלילה, והת"ק שנים אחרונות שלו הם כנגד י"ב שעות היום [כי היום הולך אחר הלילה, כמו שנאמר בבריאת העולם "ויהי ערב ויהי בקר"].

ומיילא, כמו שבבוקר של יום השישי, התחילה בריאתו של אדם הראשון (כמבואר במסכת סנהדרין לח, ג), כך במקביל לזאת, בשנת ת"ק לאלף השישי החלה עיקר תקופת הגאולה הקרויה 'לְלֶדָה צִיּוֹן אֶת בְּנֵיהָ' (ישעיהו סו, ח). - דהיינו בניה ישראל הקרויים אדם. (יחזקאל לז, לא; צבא מלפני קוד, ג).

[היו גם מהלכים נוספים: **מהלך ב'** - מה"מקדש מלך" ורמ"ד וואלי. **מהלך ג'** - מהרמח"ל. אך מאמרנו הנוכחי שב לעסוק **במהלך א'** - מהגר"א בקול התור, ומאהרה"ח].

ואמנם ענין הגאולה של שנת ת"ק - מתחלק לב' חלקים:

[א] שנת ת"ק - "סוף האתחלתא" - גאולה בכח

וכמשי"כ בתחילת הספה"ק "קול התור" (פיק ב' סימן ב):

"בעמידתנו על סף האתחלתא דגאולה (ל"עת הזמיר הגיע" לשתיאה) לפי מצות

**עליית תלמידי הגר"א בתק"ע
- שייכת לסגולת שנת ת"ר**

**בווהר הקדוש בפרשת
וירא יש לנו הבטחה
קדושה, שבשנת ת"ר
הבאה לקראתינו תתגלה
האתחלתא דנאולה
וסגולותיה המיוחדות**

ואמנם יש להקשות, שהרי עליית תלמידי הגר"א התחילה כבר משנות תקס"ח - תק"ע בשופר גדול, ולא רק משנת ת"ר?

שני תשובות בדבר:

[א] מה שעלו בשנת תק"ע - זה לא היה

מכח סגולת שנות הת"ק, אלא זה היה מכח סגולת שנות הת"ר - אשר שלחו את סגולתם ותכונתם שלשים שנים קודם בואם, כמו השמש השולחת קרניה קודם בואה.

וזו מקביל לכך: שתחילת הלילה של יום שישי, דהיינו תחילת האלף השישי - [שבמידה מועטת כבר התחיל בו ימות משיח בן יוסף. כמש"ת בגליון 28, מאמר ט"ז] - ג"כ התחיל שלשים שנים קודם האלף השישי, שהרי העליה הקטנה של הראשונים התחילה משנת ד' אלפים תתק"ע. וכמו שנתבאר במאמר ט"ז.

[ב] תשובה שניה: הרי כאמור זה היה רק בבחינת "שליחת קרני השמש" ולא "ביאת השמש"

"וב'שש מאות שנים לאַלף השישי - יפתחו שַערי החכמה למעלה ומעִינות של חכמה למטה, ויתתקו העולם להפגנס לשביעי, כמו בן אדם שמתקו ביום ששי מִקְשָׁמְעָרִיב הַשְּׁמֵשׁ לְהַפְגֵּס לְשַׁבַּת, אִף כִּף גַּם, וְסִימֵן לְדָבָר - (בראשית ז) בַּשָּׁנָה שֶׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לַחַיִּי נָח וְגו', נִבְקָעוּ כָּל מַעֲיֵנוֹת תְּהוֹם רַבָּה" (קול הסו"ס סוף פרק ז' חלק ב').

וכמש"כ בספר "חזון ציון" (פרק ה', עמ' 36) בהספד שנשא הגאון רבי בנימן רבלין משקלוב זצוק"ל על הגר"א זיע"א, וז"ל: "ובוהר הקדוש בפרשת וירא יש לנו הבטחה קדושה, שבשנת ת"ר הבאה לקראתינו תתגלה האתחלתא דנאולה וסגולותיה המיוחדות".

א"כ, שנת ת"ר הוציאה לפועל - את מה שהתחיל בשנת ת"ק בכת. וכמש"כ ב"קול התור" (פ"ה סימן י"ג):

"כל היעודים האלה שתחילת יציאתם מהכה אל הפועל שתהא משנת ת"ר ואילך, כמובא בוה"ק פרשת וירא הנ"ל, ניתנו בשליחות שמים ביעודו של רבנו הגר"א ז"ל שזכה להיות נהורא דמב"י שעל ידו קבוץ גלויות".

בעיקר, בכל הארץ, בענינים שנודקקו בהם לערבים, כמו צרכי קשר והובלה; שוד כרדכים ונבנות מבתים היו מעשים בכל יום, וכן מעשים בוויים כאונם, וידוע מנהג ערבים מהימים ההם לצוד יהודי עובר אורח ולהעמיס עליו משא כבד, שישאנו אחרים לביתם בתור סבל חנם. ועל כל אלה הפרעות ביהודים כביזות ובהריות מאות יהודים, איננו נשים על סמרי תורה, בירושלים, בחברון, בצפת ובמבריה, שנשנו כמה פעמים בתקופת היסורים.

ולמרכה הפרעניות בא הרעש בגליל בשנת תקצ"ז - אשר כילה אלפי נפשות מקרב היהודים, והחריב בתיהם ורכושם עד היסוד, פצועים רעבים וערומים - בתוכם אלמנות ויתומים רבים - באו אז משארית הפליטה לירושלים למצוא מקלט...".

[*] וכמש"כ בספר "חזון ציון" (פרק י"ד - תקופת היסורים) תק"פ - ת"ר):

"מבין יסורי התקופה, תלאותיה ומוראותיה מוזקרים:

המנמות שחזרו והתחוללו מפעם לפעם, בין הפסקות של שנים אחדות, אשר הפילו חלים רבים מקרב יושבי הארץ בלי לפסוח אף על בית אחד מקרב היהודים, ובלי היות מפלט ומנום מהן; **מחלות הארץ** המיוחדות; **חוסר מים, ו"דידות חולות"**; **גנישות הערבים** בירושלים ביהודים האשכנזים בעבור "חוב האשכנזים" בן מאה השנים מימי ר' יהודה החסיד; ועליהן נוספו **מסי ממשלה** חדשים לבקרים "קבועים ופתאומיים", כאוות נפשם של פקדי השלטון, אשר היו גם אוסרים את ראשי הכולל כמשכונן עבור סילוקם; **רדימות, רוק וקצה על היהודים**, האשכנזים

**שנת ת"ק - בבחינת "עלות השחר"
שנת ת"ר - בבחינת "הנץ החמה"**

ה"התתם סופר" (פר"ת חת"ס, ח"ו, סימן ס"ה) ג"כ הולך באותו המהלך של ה"קול התור": שבקר הגאולה מתחיל משנת ת"ק. אלא שה"חתם סופר" מוסיף, שמכיון ששנת ת"ק הוא כנגד "עלות השחר" - לכן צריך להמתין עד ה"נץ החמה", שלפי חישובו הוא בשנת ת"ק"ע.

וזזה לשונו (פר"ת חת"ס, ח"ו, סימן ס"ה):
ש"ת"ק שנים הראשונים של אלה

עצמה. ואכן עדיין הם לא נתאחו ונקלטו בארץ ישראל כראוי, אלא הם היו בבחינת "כי נגזר מארץ חיים" - מרוב יסורים קשים ממות, שהיו מנת חלקם בכל שלשים שנות היסורים (תק"ע - ת"ר)^[*].

והיו צריכים הרבה עקשנות ועצבים של פלדה - כדי להתמודד גם עם רוחות קרב של קולות מאנשי הישוב, שדרשו לחזור לח"ל, עד שהיו מכנים את עקשנותם של המיסדים הראשונים בשם "ברזל היסוד" - "עקשני היסוד".

ורק משנת ת"ר התחילו שנות ההיאחזות האיתנה בארץ ישראל^[*].

רוח חדשה נוססה בעוז וסערה...
עת הזמיר הניע וקול ה'ת"ר
נשמע בארצנו - קול התקומה...
תמו השלושים, ימות תקופה =
הסת"מח תקופת שלשים שנות היסורים]

לחיי הולד ויהי לבר קימא.
"אור חדש" במראות אלקים" בא.
ויניחהו על ה'ר גבוה ברמ'ה.
לציון ובניה היתה רוחה ואורה,
והנצנים נראו בארבע ארצות
[= בארבע ערי הקודש: ירושלים, מבריה, צפת וחברון].

ולעיל שם (פסק 3' סימן ז. - עמוד 61):
עת הזמיר הניע [בנימטריא "משה",
וכונתו לר' משה מגיד שעלה לאר"י].
וקול ה'ת"ר נשמע בארצנו -
[כוונתו לשנת ת"ר].

יורש עוז המגיד "מישרים" חש
[יורשו של ר' הלל ריבלין ראב"ד ירושלים - דהיינו בנו ר' משה]
כמלאך מושיע עלה ירושלימה

אחר כל הדברים האלה
ושלום ירושלים הושכן בהצלחה
דרור נקרא לכל הצרות הקדש
ולענייה היתה אורה ורוחה...

היא ובניה כבר שלמו ויטהרו.
ומה גדלו מעשי ד' ונפלאותיו,
לחסדיו ואמנת אמוניו אין חקר

כי בהגיע השעה האחרונה
ו"עפפעי שחר" ב"אשמרת הבקר".
כשציון צופיה לקול ה'ת"ר,
סופרת הרנעים לגמר "שית מאה".
מי יתנת חבלי לידתה האחרונים:
רעשה צפוניתה ויך נגף בקרבה.
כלתה פרוטה מכיסה גבר יאושה,
אויבים זרו מלח על פצעיה.
כשאריתה שלום-בית לא היה.
ובחוץ גבר יאוש בלב רואניה.

קצרי אמנה תמן [=שם] באחת דברו,
ואותה דרשו תבעו לשלוח אניות.
להוציא מקרבה שארית בניה,
לא האמינו כי הכל מוד' נסיונות.
וציון מר מתחננת: רבש"ע!
שארית פיי חבלי אל תקח ממני.
השעה הרת עולמי הוציאה משפמי,
לחיים ולא למות - אנא ענני.

ומי לא יבין כי בשעת הכרעה זו,
במרומי שחק מה גדלה שועתם.

והנה ברגע האחרון ורוח ד'

[*] וכמש"כ הגאון ר' יוסף (יוסף) ריבלין זצוק"ל, בספר הפומונים "ברית אבות בסערת אליהו" (תחילת פסק ד'. עמוד 107 ככולת ר' יוסף ריבלין שליט"א בני 3רק) המתחיל בכותרת:

עת הזמיר הניע [= בנימטריא "משה", וכונתו לר' משה מגיד שעלה לאר"י בשנת ת"ר"א. - ראה ב"חזון ציון" פרק כ"ו ("תקופה חדשה משנת ת"ר"א - שלום ופעולה"): שהביא מבטאון "הצפירה" (י"ג אייר תרמ"ט) שהופעתו של הגאון ר' משה ריבלין מגיד, שעלה לא"י בשנת ת"ר"א - היתה גורם לשינויים פנימיים שהביאו תועלת לעתיד הישוב היהודי, ועם שנת ת"ר מסתיימים גם "תקופת היסורים" וחבלי הלידה של הישוב, ומתחילה תקופת שלום ופעולה]. **וקול ה'ת"ר נשמע בארצנו** - [כוונתו לשנת ת"ר].

והנה חלקים מהפומון:

מעוז יצא מתוק - ותאמר ציון
כי אשב בחשך - ד' אור לי.
ציון חבלי לידתה כבר סבלה,
ובניה את כור המכתב כבר עברו.
חובותיה למקודת יסורי אר"י -

פרשת "כי תצא" - כנגד שנות הת"ק
פרשת "כי תבא" - כנגד שנות הת"ר

פרשת "כי תצא" כנגד המאה השישית, ובה כתוב "אבן שלמה" - רמז להגרה א שחי ופעל במאה השישית, והכין לארץ ישראל

כל האמור רמוז בסדר הפרשיות שבספר דברים, וכמו שכתב בספר 'אמונה והשגחה' (דף נ"ג, ג) להג"ר שמואל מלצאן זצ"ל (צעל ס'אבן שלמה):

"שמעתי... מפי מאור הגולה מהר"ח מוואלין ז"ל, כי הגר"א ז"ל אמר, כי בספר משנה תורה מרומז בכל סדרה מה שיארע במאה שנים מאלף השישי, כסדר יו"ד פרשיות נגד יו"ד מאות (כי נצבים וילך" נחשבים לאחד כידוע).

ולפי"ז פרשת "כי תצא" שהיא הפרשה השישית - מרמזת למאה השישית, דהיינו שנות ת"ק - ת"ר. ופרשת "כי תבא" שהיא הפרשה השביעית - מרמזת למאה השביעית, דהיינו שנות ת"ר - ת"ש.

והנה, בפרשת כי תצא, בפסוק (דברים כ"ב, טו) **"אָבְן שְׁלֹמֹה וְצֶדֶק יִהְיֶה לָךְ"** - רמזו שם הגר"א

הששי הם בבחינת הלילה, שהוא הערב של יום הששי של בריאה... ואם נמתין עוד עד אחר הנץ החמה לקיים כסאו כשמש נגדי, והנץ הוא עשירית היום - א"כ יהיה עכ"פ אחר תק"ו שנים לאלף הששי. אמנם נראה שאין שייך 'כשמש נגדי' על התחלת התנוצצה אלא אח"כ, ויהיה גם זה סעד לרמז המקובל לנו (ויקרא כ"ה, ט"ח) **"אֲחֲרַי נִמְכַר גְּאֻלָּה תְהִיָּה לוֹ"**. עכ"ל.

וכוונתו לשנת תק"ע, וכדיבאר בכת"ס על התורה (כ"ה, ס"ב). שכל מקום שנאמר 'אחרי' מופלג (כ"ה, כ"ה) ו"א"כ הפסוק (ויקרא כ"ה, ט"ח) - יתפרש כך: **"אֲחֲרַי נִמְכַר"** - דהיינו האותיות השניות והמופלגות אחרי אותיות נמכ"ר (ג-ע, מ-פ, מ-ר = עסמ"ת] שהם בגימטריא תק"ע, אז גְּאֻלָּה תְהִיָּה לוֹ.

ויתכן שהן הן דברי הגר"א ב"קול התור" הנ"ל, ואשר זהו הביאור לחלוקה של "ספ האתחלתא" בשנת ת"ק, ו"אתחלתא עצמה" בשנת ת"ר, משום ששנת ת"ק היא בבחינת "עלות השחר", ושנת ת"ר היא בבחינת "הנץ החמה", והרי "עלות השחר" הוא "ספ" והכנה ל"הנץ החמה".

המשך בעמוד הבא למטה

ולהלן סימן י: **"בענין הפסוק 'אבן שלמה' וצדק, שבוה ראה רבנו את שמו ויעודו כמבואר לעיל (פרק ז"כ סעיף ז) - שאלתי את פי רבנו על שמו השני של אביו ב'אבן שלמה' (כי שמו של אביו הגר"א הוא שלמה זלמן). ויען לי בלשון זו: 'בנשאר אחרי ראשי תיבות של שני השמות ב'אבן שלמה' תמצא", מיד הבנתי שהכוונה היא: שראשי התיבות של אבן שלמה, היינו א"ש, בהם מרומזו השמות 'אליהו שלמה', והנשאר מהם, היינו האותיות 'בן' 'למה' - בגימטריא 'זלמן'.**

[**] בפרק ה' בסעיף המתחיל "לכל זמן ועת לכל חפץ", מבאר המחבר כי "דור האחרון" שבפסוק 'לְמִן תִּסְפְּרוּ לְדֹר אַחֲרָיו' (תהלים מ"ד, יד) מכוון לתקופה המתחילה משנת ת"ק עד שנת תש"ן לאלף הששי, שמאז מתחיל תקופת "מישה בן דוד".

[*] וכמו שפירש לעיל סעיף ז: **"רבנו הגר"א ידע היטב על כל איש ישראל המיועד בשליחות שמים, ישועת ישראל, וקבוץ גלויות, איפה שמו מרומז בתורה בנביאים ובכתובים איש על דגלו באותות לבית אבותיו, וכל דיעותיו של רבנו ברוח קדשו סמיכן על רמזיון קדישין בתנ"ך ובחו"ל בנגלה ובנסתר.**

ועל עצמו אמר רבנו, **שבתורה מרומז שמו בפסוק 'אבן שלמה' וצדק** (כ"ה, ט"ח) **"ר"ת אליהו בן שלמה [שם אביו שלמה זלמן]**, ובפסוק השני לזה כתוב על מחית עמלק, ומיד אחרי זה כתוב: **"והיה כי תבוא אל הארץ"** היינו קבוץ גלויות (וי"ע פ"ה, ט"ח, סימן י)...

גם בהפמרה של אותה פרשה (כ"ה, ט"ח) ראה את שמו ויעודו בפסוק "ברחמים גדולים אקבצך" העולה "אליהו בן שלמה זלמן".

על ר' שמואל ועל ספר שמואל

הרב מנשה בן-יוסף

גדולים, על הרוב יהיו אלו בעלי בקיאות צני דמלו ספרי, אותם שאין שכלם כל כך דק וקרוב להיות גם, עד שלפי המנהג הנוהג בעולם כשתראה אחד מתחסד לא תוכל לימנע מלחשוד אותו לגס השכל, כמאמר החסיד בריש מסילת הישרים שלו, מופלא היה רבינו בכך שלא כיבתה אש התורה את אש העבודה ולא אש העבודה את אש התורה, רק בערו שתיהן כאחת, ותהיינה ללהבת שלהבת אש קודש,

בתלמוד תורה עצמו איך עשה שלום בין דרכי הלימוד, בין ההצמדות למקורות כדרך רבינו הגר"א זלה"ה לבין ההליכה אחר הסברה הישרה כדרך מרן החו"א זלה"ה, ובין שניהם לבין דרך לימוד הישבות, איך עשה שלום בין הביורר העצמי מתוך סוגיות התלמוד לבין ההתבטלות לדעת רבנן קמאי. וככל שנתיגע ועמל יותר בעומק עיונה של תורה כן נתעצמה

יחד עם כל בית ישראל, גם אני נאנה ונאנק אל שמועה כי באה ונמס כל לב ורופו כל ידיים וכהתה כל רוח וכל ברכים תלכנה מי, אהאי שופרא דבלי בארעא קא בכינא, יחיד בנגעים יחיד באהלות, יחיד בירידה לעומק נככי הסוגיות, יחיד באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, יחיד בנגלה יחיד בנסתר, יחיד בתורה יחיד בעבודה, יחיד בבין אדם למקום יחיד בבין אדם לחברו, יחיד באהבה ביראה ובהליכה בדרכי ה', יחיד באהבת ישראל ארץ ישראל וירושלים, ויותר שהיה קהלת חכם עוד לימד דעת את העם, אינן וחקר והעמיד תלמידים הרבה.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, וככל שהם גדולים יותר כך הם מרבים שלום יותר, מי לנו עושה שלום כמותו, הנה יש מתח בעולם התורה בין התורה לעבודה, סתם בעלי תורה אין ליבם נתון על העבודה כל כך, ואם תמצא בעלי תורה שהם גם 'עובדים'

המשך ספר קול התור

הגר"א ללמד לתלמידיו דרכי הגאולה.

ואח"כ פרשת "כי תבא" כנגד המאה השביעית שהיא עיקר ה"אתחלתא דגאולה" עצמה בפועל, שאז תלמידי הגר"א נתיישבו בארץ ישראל, ומאז התחילו שנות ההיאחזות האיתנה בארץ ישראל, וכנ"ל. ואז נתקיים הכתוב (דברים כו, ב) **"וַיְהִי כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה, וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּת בָּהּ"**.

וכמ"ש כ"ב קול התור" (פ"ב, ח"א, ס"ו):

"הפקידה הראשונה שהתחילה מתחילת אור הבקר של המאה הששית (שנת ת"ק) לאלף הששי, בזה יעודו הגדול של רבנו הגר"א בפסוק אבן שלמה וצדק (צפנת כי ח"א) שבו ראה את שמו ויעודו. כי מיד אחרי זה מוחיית עמלק ואחריה **כי תבוא אל הארץ**" בהתחלת המאה השביעית **באלף הששי, היינו תחילת שנת תר"א...** ומשנה זו, היינו משנת ת"ר ואילך, מתחיל "קול הת"ר" באורו של רבנו הגר"א ההולך ואור עד נכון היום".

ויעודו, וכמ"ש כ בספה"ק "קול התור" (פק"ג/ סוף ח):

"יעודו של הגר"א מרומז בתורה בפסוק "אבן שלמה" [א] בפרשת כי תצא - היינו במאה הששית שבאלף הששי [=] כלומר, שפרשת כי תצא שהיא הפרשה השישית -

היא כנגד המאה השישית] - רבנו השיג נהורא דמשיח בן יוסף, בהיותו בן כ' שנה, בשנת ת"ק, היינו מהשעה הראשונה של אור הבקר באלף הששי, מאז החל דור אחרון^[א], מאז זכה לגילוי יעקב אבינו, ונתגלו לו ריזן דריזין של כל עקבות משיחא באתחלתא דגאולה - עד קץ הפלאות ועד בכלל באחרית הימים".

וזוהו כפי שנתבאר לעיל, שבשנות הת"ק - ת"ר - התחילה הגאולה בכח, ע"י פעולות

פרשת "כי תבא" כנגד המאה השביעית, ובה כתוב "והיה כי תבא אל הארץ" - רמז לתלמידי הגר"א שעלו מכוחו, וייסדו את הישוב

כל בית ישראל אחרי ה'" (צ"ט, ז' ס"ג). מה שלא נעשה כל ימי השופטים, כל ימי היות בית ה' בשילה, נעשה כעת לאחר השבר, לאחר החורבן, כעת השיבו העם אל ליבם, עד אשר "ויטוש משכן שילו אהל שיכן באדם. ויתן לשבי עוזה ותפארתו ביד צר..." (תהילים ע"ח, ס"ג - ס"ד) הביא ל"ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב. ויבן כמו רמים מקדשו כארץ יסדה לעולם" (שם ס"ח - ס"ט) [*].

אך מה הוא ההסבר בזה, כיצד זה שדווקא כאשר רחק ה' מעמו, שבו כל ישראל אליו בתשובה שלמה?

אמרו במדרש (ולק"ש תולדות רמז קטו) - "הנהו בריוני דהוון בשיבכותיה דרבי זירא דהוה מקרב להו כי היכי דלהדרו בהו בתיובתא והוון קפדי רבנן, כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה קטינא חריך שקי דהוה בעי עלן רחמי, השתא מאן בעי עלן רחמי, הרהרו בלבייהו ועבוד תשובה".

כל זמן היות הצדיק עימם, היו הם סמוכים ובטוחים על כוחו של צדיק, כביכול הוא מכפר עליהם, והם יכולים לעשות ככל העולה על רוחם. ודווקא כאשר נסתלק מהם הצדיק, הרגישו הם כי אין הדבר תלוי אלא בהם, ואז הרהרו ועשו תשובה. כך גם ישראל כל תקופת משך ימי השופטים - כל עוד היות המשכן בתוכם הרגישו סמוכים ובטוחים, אם יחסאו ויעזבושם ה', הרי מהרה יעשו תשובה ויסלח להם, רק כאשר נעלה הענן ואין עוד שכינת ה' ביניהם - אז חזרו בתשובה שלמה, כאשר אין להם עוד על מי להשען.

אמרו במדרש (אבות פרשה ה) - "מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקדוש ברוך הוא יותר מחורבן בית המקדש, בחורבן בית המקדש כתיב ותרד פלאים, אבל בסילוקן של צדיקים כתיב (ישעיה כ"ט) לכן כה אמר ה' הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר".

אכן "אבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר", דורשי רשומות אמרו כשמת ר' משה שפירא נסתלקה רוח הדעת, כשמת ר' דב יפה נסתלקה רוח יראת ה', חזרו שניהם בשביל ר' שמואל, כיון שמת הוא נסתלקה לה רוח דעת ויראת ה' ההלכה לה.

אלא יהי רצון, שכשם שהיה חורבן משכן שילה סיבה לתקומה, לתשובה ולבנין בית עולמים, כך יהיה חורבן הבית הזה לסיבה לנו להשיב אל ליבנו שאין הדבר תלוי אלא בנו, נשוב אל ה' אלהינו באמת, ומהרה נזכה שישלח לנו ה' איש אשר רוח בו, אשר נזה עלינו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה', ויבנה המקדש בהר ציון אשר אהב ה' אלהינו, במהרה בימינו אמן. ■

ונתגברה אצלו העבודה, בתפילה בשכחות ובכל מועדי בית ישראל, וכל זאת מפני ששאב את התורה ממקור חוצבה ממקום נתינתה בסיני, מנותנה העליון ב"ה.

עמוד נא ואשאלך היכן תראה איש אשר כל דקדוק הלכה בהלכות השבת דק מן הדק יקר בעיניו כבכת עינו, ועם זאת חי הוא וחש הוא את השבת, קדושתה, רוממותה ושגבה, היכן תראה מי אשר נהירין לו שבילי דרקינא כשבילי שכונתו, ואין זה מוריד אצלו את הדבקות בנגלותיה של תורה אפילו בכי הוא זה, היכן זה תראה איש אשר רוח פנתס קנאה בו להלחם בעוזבי התורה הנלחמים בתורה, ותוך כדי מלחמתו בהם קורא הוא עליהם "אחים תועים אשר בחשכת הגלות שכחו את מהותו של עם ישראל", היכן תמצא איש אשר מסר נפשו להתרחק מן הרשעים השולטים במדינת ישראל כמטחוי קשת ויותר, וכל זאת תוך כדי אהבת עצמה לארץ ישראל ופעולות גדולות למענה ולמען היותה בשלמות ביד ישראל, היכן תמצא האיש אשר ליבו הרחום נושא את משא מאות ואלפים יתומים ואלמנות שבורי לב, אך רק פתח את הגמרא אהובתו נעשה הוא כמי שאין לו כל טרדה בעולמו.

אכן תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם - שלום בין הערכים, שלום בין הרעיונות, שלום בתורה עצמה.

עוד זאת היתה בו ברבינו, שניפץ אחת ולתמיד את המיתוס לפיו אין גדלים בתורה אלא אלו בעלי האופי הרגוע והמיושב, אלו שישנים בזמן וקמים בזמן וכל מעשיהם בהשקט ובטח, לדברי בעלי מיתוס זה אלו שהם בעלי אופי סוער אין להם תקנה אלא בסירוס אופיים זה, והקניית הרגלי רוגע ושלוה לעצמם. רבינו הוכיח בכל מציאותו לא כך, הוא הוכיח שגם מי שהוא בעל אופי סוער ולב רגש כמותו - אם רק יוליכו בנתיבות התורה והעבודה יוכל הוא לגדול בתורה לא פחות ואף יותר מבעלי האופי הרגוע. יתכן ודרכו תהיה קשה יותר, פתלתלה יותר, אך אם יהיה לכן חיל ויתעקש לנצח המלחמה סופו שיצליח.

אך אל הספדים באתי להספיד, רק לדברי תנחומים באתי, לנחם לעצמי ולשכמותי לאחינו המיוגעים המדוכאים באבל הזה.

בספר שמואל אנו קוראים על חורבן, על שואה, הארון נלקח, חפני ופנחס הכהנים לה' נהרגו, ועלי הכהן הגדול והשופט בהגיע אליו השמועה, והמבשר כהזכירו את ארון האלים, ויפול מעל הכסא אחורנית וימות. אין הגדרה ממצה למצב זה יותר ממה שהגדירה אשת פנחס "גלה כבוד מישראל אל הלך ארון האלים ואל חמיה ואישה... ותאמר גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלים" (שמואל א' ד, כ"ג - כ"ד).

כיצד חשו האנשים לאחר שואה כזו? הלא היינו מצפים לירידה, להתרסקות, לחדלון, אמנם מה היה להם לישראל העם האלמוותי? מספר הנביא - "ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו

[*] וזה כל ענין ספר שמואל, שמתחיל בנמישת משכן שילה ומאוסת כהני בית עלי, דרך מאוסת מלכות שאול ובחירת מלכות בית דוד, וסוף הספר הוא בחירת מקום המקדש בקנית דוד את גורן ארונה והעלותו שם עולות ושלמים על המזבח.

תולדות העלויות לארץ ישראל

הרב יעקב גליס

[חלק 2 - סיום הפרק העוסק בעליית הרמב"ן]

מסורת שנטמן בהר הכרמל באותו בית קברות בו נקבר בנו של רבינו יחיאל מפריז, בית קברות זה שימש גם את תושבי עכו, שחלק ממנה נחשב כחוץ לארץ, ותושביה לא רצו להטמן בה.

מסורת אחרת אומרת כי קברו נמצא בחברון על יד הכניסה הימנית של מערת המכפלה. מסורת זו מתבססת במדה ידועה, על האמור באחד ממכתביו לבנו "פני מועדות ללכת לחברון עיר קברות אבותינו להשתטח כנגדם ולחצוב לי שם קבר בעזרת ה'".

מסורת שלישית אומרת כי קברו נמצא בשיפולי הר הזיתים בסביבות הכפר והמעין של סילוואן. רבי דוד קונפורטי מספר ב"קורא הדורות": "לא נודע בבירור אם הוא קבור בחברון או בירושלם, רק ידענו בודאי כי נפטר ונקבר בא", וכשעליתי לירושלם ת"ו אמרו לי מתושבי העיר שיש קבלה בידם מן הזקנים כי שם בבית הקברות תחת שפוע ההר אצל הכפר שקורים עין שילוואן שקבורים בה שלשה גדולי עולם יחד: הרמב"ן, והמרדכי, ורבינו עובדיה מברטנורא".

שלש שנים ישב הרמב"ן בירושלם. בשנים אלה הניח את היסודות לשוב ארץ ישראל. יסודות אלו לא התמוטטו ולא הכזיבו, מאז לא פסק הישוב היהודי בא"י אף ליום, על יסודותיו הוקם כל מה שאנו רואים כיום לנגד עינינו.

בית הכנסת של הרמב"ן שהיה בית הכנסת הראשון שהוקם בירושלם אחרי החורבן, התקיים שנים רבות אחרי פטירתו של הרמב"ן.

רבי עובדיה מברטנורא שעלה לארץ כמאתים שנה אחריו, מזכיר את בית הכנסת, במכתבו לאביו משנת רע"ה כתב רבי עובדיה: "וירושלם חרבה ושוממה, ובית הכנסת של ירושלם היום אין בה ספרי תורה כי אם מעט מזעיר, הוא בנוי על גבי עמודים וארוך וקר ואפל ואין נוגה לו כי אם הפתח, ובתוכו בור של מים, ובחצר בית הכנסת קרוב מאד יש כמו מוסקיטא [=מסגד] לישמעאלים, כי היה הבית ההוא בתחילה של יהודי אחד, ומפני קטטה ומחלקות שהיה לו עם היהודים נעשה ישמעאל [=המיר דתו. רח"ל], ובראות אמו כי בנה המיר דתו על כל הכעסים שהכעיסוהו היהודים, עמדה והקדישה את ביתה אשר בחצר בית הכנסת לבית תרפות של ישמעאלים ולעשות בו מוסקיטא, להנקם מן היהודים, והוא אשר גרם את כל הרעה להחריב את בית הכנסת ולאבד ממונם של ישראל וכמעט אבד זכר לישראל מלשבת בירושלם לולא רחמי ה' אשר נתן אותה לרחמים אז בעיני המלך נגד רצון שריו ועבדיו וכל עם ארצו - צוה לבנות את הבית כבתחילה ולרומם האחרון מן הראשון".

ביום י"א ניסן ה"א ל' נפטר הרמב"ן לבית עולמו. על מקום קבורתו חלוקת הדעות, ישנה

לתומכי וידידי האגודה! ניתן להיות מנוי על עלוני "קדושת ציון" ותוך כך ליטול חלק באחזקת העלון. מתרומה בסך 10 ש"ח הודש ומעלה, ניתן יהיה לקבל את העלון עד לבית. באותה הזדמנות ניתן להזמין גם כמות של עלונים לצורך חלוקה. לפרטים ניתן להתקשר למספר 052-7137627, או במייל - yyy7@neto.bezeqint.net

מנוי!

תכנית לימוד התנ"ך היומי

רבי ברוך מורמייזה בעל "התרומה" רבי אישתורי הפרחי בעל "כפתור ופרח"

עוד שנים מגדולי התורה באירופה המערבית עלו באותה תקופה לארץ ישראל. האחד הוא רבי ברוך ב"ר יצחק מורמייזה בעל "התרומה", והשני רבי אישתורי הפרחי.

רבי ברוך מורמייזה היה מגדולי הפוסקים ובעלי התוספות, תלמידו של רבי יצחק ב"ר שמואל הנקרא הר"י הזקן, וחברו של רבי שמשון ב"ר אברהם הנקרא הר"ש משאנץ, חיבר תוספות לכמה מסכתות ושמו מוכא רבות בתוספות שלפנינו, ביחוד רב חלקן בתוספות למסכת זבחים שלנו וחתום עליהם: ברוך.

סמוך לשנת ד"א תקס"ב כתב את ספרו "התרומה" (וייליח רפ"ג) ובשנת ד"א תקצ"ז עזב את מולדתו ועלה דרך האי קנדיא לארץ ישראל. בספר התרומה הוא מביא רבות מתורת גאוני בבל ותשובותיהם, וכן את דעותיהם של חכמי צרפת ואשכנז, ולכן קרא לספרו "התרומה", משום שמדותיו תרומות היו מתרומת תורת רבותיו. בחתימת הספר הוא מדגיש כי לא מדעתו ומלבו חיבר את הספר, כי אם מפי רבותיו קדושי עליין. הספר דן ברובו בעניני איסור והיתר. הוא פותח בהלכות שחיטה וטריפות, עובר לעניני אישות, הלכות עבודה זרה, יין נסך, ספר תורה ותפילין, ולאחרונה הלכות ארץ ישראל והלכות שבת. רבים מן הפוסקים הראשונים השתמשו בספרו זה והביאוהו בחבוריהם, ביניהם ה"אור זרוע", "כפתור ופרח", "אורחות חיים", "שבלי הלקט" והסמ"ג.

את הלכות ארץ ישראל הוא מקדים במלים חמות על מצוות ישוב ארץ ישראל, ומסיים: "הדר בה ומקיים מצוות התלויות בארץ זוכה להיות במחיצתו של הקב"ה", והוא אמנם הגשים בעצמו את דבריו ועלה לארץ ישראל לקיים את המצוות התלויות בארץ.

בהיותו בארץ מסר לו רבי אישתורי הפרחי את ספרו "כפתור ופרח" להגהה, וכמה מהערותיו

יום/שבוע	מ -	עד	בניא מ -	עד	כתוב מ -	עד
ח. ויקהל פקודי						
א	שמות הא	לוא	שמיים יטא	ישל	ורבוי ימים א"ז	א"ז
ב	לוב	לנלח	כא	כלה	איח	בטו
ג	לזא	לחח	כלו	כאכה	בטז	דא
ד	לחט	לטז	שמואל (א) אא	בי	דב	הא
ה	לטה	לשמג	ביא	בלו	הב	ווא
ו	מא	מלח	גא	דו	ויב	גבו
ט. ויקרא						
א	אא	א"ז	דו	וא	וכב	זג
ב	בא	בטז	וב	זא	זד	זבב
ג	גא	ג"ז	זב	חכב	חא	ח"ח
ד	דא	דבו	טא	טכה	טא	טיב
ה	דכז	הי	טבו	יבז	טיג	טלא
ו	היא	הבו	יאא	יביב	יא	י"ט
י. צו						
א	וא	והז	יביג	יג"ח	יאא	יאכב
ב	גז	גי	יג"ט	ידכג	יבא	יבטז
ג	זיא	זכז	ידכד	ידנב	יבא	יגכג
ד	זכח	חט	טוא	טזג	ידא	יד"ד
ה	חי	חכא	טזד	יזטז	טוא	טז"ט
ו	חכב	חלו	יז"ז	יזמו	טוא	טז"ד
יא. פסח - שמני						
א	טא	טז	יזמח	יתכו	יזא	יז"ט
ב	טיח	יז	יתכח	יטכד	תיא	יתכו
ג	יח	יב	כא	כמב	יתכח	יט"א
ד	יאא	יא"ט	כאא	ככטו	כא	כ"ט
ה	יאכ	יאלד	כבטז	כככט	ככ	כלז
ו	יאלה	יאמו	כדא	כהיב	כאא	ככא
יב. תזריע מצרע						
א	יבא	יגז	כהגי	כהמד	כבב	כביב
ב	יג"ח	יגלו	כזא	כזכה	כזא	כזטו
ג	יגלה	יגנט	כזא	כזגי	כזטז	כז"ד
ד	ידא	ידלב	כזיא	כזיא	כזטו	כזבו
ה	ידלג	ידנו	לא	ללא	כהא	כהטז
ו	טוא	טולג	לאא	אטז	כזי	כזב
יג. אחרי קדשים						
א	טזא	טזכה	שמואל (ב) א"ז	ביז	כזג	כזכג
ב	טזבו	יזטז	ביח	גטז	כזא	כז"א
ג	יתא	יחל	ג"ז	גלט	כזיב	כזכו
ד	יטא	יטכב	דא	הטז	כזא	כזכד
ה	יטכג	כו	ה"ז	וכג	כזכה	ל"כ
ו	כז	כבו	זא	זכט	ל"ג	לאב

מוסר, "שושנת המלך" על החכמות והמדעים שבתלמוד, "שער השמים" ביאורים וחיידושים על מסכתות, תרגום ספר רפואות של החכם כלדי ממונטפלייר, ספר הכבוסים של הרופא אליהו בן יהודה, אך כולם אבדו לנו.

בכל שנות נדודיו לא מצא מנוח לכף רגליו - עד כי "הביאני המלך חדריו, המלך שהשלום שלו משכני לארץ הצבי ארצנו הקדושה, לישב בצילו, שם שם לי חוק בצדקתו על יד חכם מלך רב במאוי" (נראה שאחד מחכמי ארץ ישראל תמך בו ביד נדיבה).

אחרי שזכה רבי אישתורי "להתקדש בקדושת ארץ ישראל ולבוא אל עיר האלקים ירושלימה", הלך לבקר את המקומות הקדושים, שם השתפכה עליו נפשו בראותו כי "הנכרי אשר לא מעמך ישראל גדול בבית ואין איש מאנשי הבית שם בבית". אז החל לחקור ולדרוש אחרי מקום המקדש בדיוק, כדי לדעת "גדר וגבול מקום האיסור והמותר והחייב להכנס היום בבית המקדש". הוא החל לחקור בדבר גבולות הארץ כפי שנקבעו בתורה. לשם כך החליט לתור את הארץ לארכה ולרחבה, אחר כך החל בעבודתו העניקת בחבור ספרו "כפתור ופרח". הוא התרחק משאון החיים כדי שיוכל לחבר את ספרו תוך מנוחת הדעת. עזב את ירושלים והתישב בבית שאן, בה היה ישוב יהודי קטן. שבע שנים עבד על חיבור ספרו "כפתור ופרח" ספר שהוציא לו מוניטין כגדול חוקרי ארץ הקודש.

זמן פטירתו לא נודע, אך אין ספק כי נפטר לפני שנת ה"א קט"ו.

שובצו בספר. בפ"ו הוא כותב "והסכים בזה מהו ברוך ז"ל. גם כי אמר אלי בירושלם כשהבאתי אליו זה הספר לעבור עליו ולהגיהו". רבי ברוך מוזכר גם כ"ר' ברוך מארץ יון" (ברא"ש צמקומות מספר) וכן נדפס בכמה מקומות ר' ברוך מ"פאנרץ".

רבי אישתורי נולד בשנת ה"א מ"ב לאביו רבי משה בפלורנצה שבספרד במדינת אנדלוסיה (מכאן שם המשפחה פרחי). ראשית תורתו קיבל מאביו רבי משה, שהיה כנראה מגדולי התורה כי הוא מביא משמו כמה פירושים וחיידושי תורה. כן למד תורה אצל רבינו הרא"ש ואצל זקנו רבי נתן מטרונקטילה בעל "שערי התפיסה" ורבי אליעזר מקינון, מאחרוני בעלי התוספות. בספרו הוא מזכיר גם את קרובו רבי יעקב ב"ר מכיר אבן-תיבון, שהיה לפי עדות חכמי דורו גדול בחכמה ובמדע, רופא תוכן ומהנדרס.

רבי אישתורי מילא כריסו בתורה וחכמה עוד בימי נעוריו, ונוסף על ידיעותיו בחכמת התורה - קנה לו ידיעה רבה במדעים שונים וידע שפות רבות. בהיותו כבן עשרים וחמש הוגלה מצרפת בגירוש הגדול, בימי פיליפ הרביעי מלך צרפת "מבית הספר הוציאוני, כתנתי הפשיטוני, כלי גולה הלבשוני, בעוצם למודי גרשוני, מבית אבי ומארץ מולדתי, ערום יצאתי, שולל הלכתי, נער הייתי - מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר לא ידעתי לשונו - נדדתי, מנוחה לא מצאתי (מקדמותו "כפתור ופרח").

ביתר הגולים הלך לפרפינגן ומשם לברצלונה, שם ישב כשבע שנים, אך בכל שנות נדודיו לא פסק מללמוד תורה. באותם הימים חיבר כמה ספרים, שהוא מזכירם בספרו "כפתור ופרח", כגון ספר "בתי הנפש" בעניני

שאלות בכל ענין, להצטרפות לקבוצת השליחה, ולכל ענין אחר, ניתן לפנות אלינו בדרכים הבאות:

yyy7@neto.bezeqint.net

077-3180775

079-5383396

